

WIADOMOŚCI[©]

Nr 7/2014

CELNE

MINISTERSTWO FINANSÓW – SŁUŻBA CELNA • WARSZAWA 2014 • ISSN 1230-9087

ZWALCZANIE
NIELEGALNEGO
HAZARDU

WIADOMOŚCI CELNE

REDAKCJA

Redaktor naczelny: Witold Lisicki
Sekretarz redakcji: Beata Zuba
Marcin Woźniczko

PROJEKT GRAFICZNY
Aleksandra Laska

Wykonawca:

Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi,
Laski, ul. Brzozowa 75, 05-080 Izabelin

WYDAWCA

Ministerstwo Finansów – Służba Celna
Warszawa, ul. Świętokrzyska 12
www.clo.gov.pl
beata.zuba@mofnet.gov.pl
marcin.wozniczko@mofnet.gov.pl
tel.: (22) 694 46 30
tel./fax: (22) 694 35 02
nakład: 1800 egz.

PROJEKT OKŁADEK
Miroslaw Wojtowicz

Szanowni Państwo,

podobnie, jak większość państw Europy, również Polska aktywizuje swoje działania wobec niekontrolowanego hazardu. Uchwalona przez Sejm RP w dniu 19 listopada 2009 roku „Ustawa o grach hazardowych” radykalnie ogranicza możliwość umieszczania automatów o niskich wygranych – wyjątkowo trafnie nazywanych „jednorękami bandytami” – w kawiarniach, dyskotekach, pubach czy na stacjach benzynowych. 18 grudnia 2015 roku wygaśnie ostatnie zezwolenie, pozwalające na korzystanie z tego typu urządzeń poza kasynami gry.

Są dwa główne powody, dla których Państwo zdecydowało się na wprowadzenie tak radykalnych ograniczeń. „Ze względu na niezwykle negatywne skutki moralne i społeczne hazard nie może pozostać działalnością gospodarczą wolną i nieuregulowaną” – stwierdza w dalszej części numeru tego wydania WIADOMOŚCI CELNYCH prof. Marek Szydło z Uniwersytetu Wrocławskiego, ekspert Kancelarii Sejmu RP. Niewinna na pozór zabawa przy automatach w zgodnej opinii specjalistów może prowadzić do uzależnienia, do braku kontroli zarówno nad czasem gry jak i nad ilością zaangażowanych w hazard pieniędzy. Pani Agnieszka Duda z Krakowskiego Centrum Terapii Uzależnień ocenia, że ryzyko uzależnienia młodzieży od hazardu wynosi przed 18 rokiem życia aż 50 procent. Dramatyczne skutki uzależnienia dotyczą nie tylko graczy, ale też ich rodzin.

Powód drugi, to niemożliwa do zaakceptowania podatność części organizatorów gier hazardowych do działań na granicy prawa lub poza nią. Pozbawione systematycznej kontroli automaty są wykorzystywane do „prania brudnych pieniędzy”, a więc do „legalizacji” dochodów pochodzących z przemytu, handlu narkotykami czy przestępstw podatkowych. Kontrola nad hazardem to skuteczne ograniczenie „szarej strefy”, mające na celu nie tylko ograniczenie przestępczości gospodarczej, ale również ochronę przedsiębiorców uczciwie prowadzących swoje interesy i rzetelnie rozliczających się z zobowiązań wobec Państwa.

Kiedy uchwalano w Sejmie ustawę w Polsce funkcjonowało około 56 tysięcy „jednorękich bandytów”. Na przełomie maja i czerwca br., we współpracy z policją, zidentyfikowaliśmy około 20 tysięcy legalnie i nielegalnie działających automatów. Oznacza to, że od listopada 2009 r. rynek zmniejszył się o ponad 30 tysięcy tego typu urządzeń. Pozostałe znikną do końca przyszłego roku – pomimo „czarnego PR” prowadzonego przez nieuczciwych organizatorów hazardu, pomimo prób zastraszania funkcjonariuszy groźbami pociągania ich do odpowiedzialności karnej. Orzeczenia kilku krajowych sądów, jakie ogłoszono w ostatnich tygodniach dowodzą, że postępujemy słusznie. Fakt, iż działamy w dobrze pojętym interesie publicznym, potwierdził również Sąd Najwyższy.

Jestem przekonany, że po lekturze tego wydania WIADOMOŚCI CELNYCH podzielicie tę opinię.

podsekretarz stanu w MF
Szef Służby Celnej

nadinsp. Jacek Kapica

ZAPOWIEDZI WYBRANYCH TEKSTÓW

Str. 4

Prof. Marek Szydło

Uniwersytet Wrocławski, ekspert Biura Analiz Sejmowych
Kancelarii Sejmu RP

Świat kontroluje hazard

„Prawodawcy w poszczególnych państwach na świecie bardzo starannie dbają o to, by działalność hazardowa była zawsze poddawana racjonalnej regulacji prawnej (...) Ze względu na niezwykle negatywne skutki moralne i społeczne hazard nie może pozostać działalnością gospodarczą wolną i nieuregulowaną”.

Str. 7

Arkadiusz Łaba

Nielegalny hazard w Polsce

„W 2009 roku w Polsce było zarejestrowanych 53 tys. automatów. Tak duża liczba potencjalnie uzależniających urządzeń dostępnych praktycznie wszędzie i dla każdego, musiała wywołać reakcję ze strony Państwa”.

Str. 8

Witold Lisicki

Sztuka cywilizowanego rabunku

„Negatywne zjawiska nieodłącznie towarzyszące grze pojawiły się równie szybko, jak sam hazard – już w starożytnym Egipcie nałogowych graczy skazywano na roboty w kamieniołomach”.

Str. 11

Justyna Biały-Kobyłańska

Nadużycia i oszustwa w sieci

„W opinii naukowców, hazard internetowy jest bardziej niebezpieczny, niż w swojej tradycyjnej postaci”.

Str. 12

Agnieszka Duda

Krakowskie Centrum Terapii Uzależnień

Lepiej zapobiegać, niż leczyć

„Niepokojącym zjawiskiem jest rynek nielegalnie działających salonów z automatami, dopuszczający do gry również dzieci i młodzież – badania wykazują, że ryzyko uzależnienia od gier hazardowych przed 18 rokiem życia wynosi aż 50%”.

Str. 15

Ilona Kućmierczyk

Automaty do gry nie mają wiele wspólnego ze zręcznością

„Automaty do gry mają umożliwić zarabianie pieniędzy przez właścicieli, a więc zostały zaprogramowane tak, by wypłacały mniej pieniędzy, niż przyjmują”.

Str. 18

Arkadiusz Łaba

Kontrola i zwalczanie nielegalnego hazardu

„Nie wszyscy gracze są świadomi faktu, że uczestniczenie na terytorium RP w zagranicznej grze losowej lub zakładzie wzajemnym jest również łamaniem prawa”.

STR. 21

Marcin Tarnawski

Ułatwienia w organizacji loterii

„Zmiana ustawy o grach hazardowych zmierza do zwolnienia organizacji pożytku publicznego z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie loterii fantowej i gry bingo fantowe, a jedynie jej zgłoszenie”.

Świat kontroluje hazard

Prawna regulacja hazardu, jako niezbędny instrument polityki publicznej we współczesnych państwach na świecie. Wybrane zagadnienia prawne

Hazard jest działalnością gospodarczą¹ niezwykle lukratywną i dochodową², która we wszystkich właściwie państwach na świecie podlega – bardziej lub mniej restrykcyjnej – regulacji prawnej. Państwowa regulacja prawna hazardu jest dokonywana z uwagi na niezwykle ważne dla poszczególnych państw względy moralne i/lub społeczne, względnie też po to, by chronić państwowy monopol na hazard, z którego dochody przeznaczane są następnie na istotne cele społeczne lub kulturalne³. Wprawdzie *prima facie* można się zgodzić z twierdzeniem, że za prawnym dopuszczeniem hazardu w danym państwie (w takim bądź innym zakresie) przemawiają określone wartości, czasami zasługujące skądinąd na państwową ochronę (m.in. wolność człowieka jako taka, w tym wolność do dowolnego sposobu spędzania swojego wolnego czasu i wydawania swoich pieniędzy, a także wolność wykonywania działalności gospodarczej; kreowanie dzięki hazardowi miejsc pracy; rozwój branż pokrewnych, w tym turystycznej; dostarczanie państwu dodatkowych dochodów podatkowych). Niemniej jednak zestawienie i wyważenie tych ostatnio wymienionych wartości z niezwykle negatywnymi skutkami moralnymi oraz społecznymi hazardu⁴ prowadzi ustawodawców w poszcze-

gólnych państwach na świecie do nieuchronnej konkluzji, że hazard nie może pozostać działalnością gospodarczą wolną i nieuregulowaną i że trzeba go poddać znacznie dalej idącej prawnej regulacji niż ma to miejsce w odniesieniu do innych, bardziej tradycyjnych sektorów działalności gospodarczej.

Ze względu na niezwykle negatywne skutki moralne i społeczne hazard nie może pozostać działalnością gospodarczą wolną i nieuregulowaną.

Podstawowym problemem prawnym, przed którym staje każdy prawodawca podejmujący się prawnej regulacji hazardu, jest legalne zdefiniowanie samego pojęcia „hazard” i określenie w ten sposób przedmiotu danej regulacji prawnej. W większości państw na świecie przyjmuje się, że hazard jest swego rodzaju grą, w której uczestnictwo, warunkowane uprzednim wniesieniem przez gracza pieniężnej opłaty, daje danemu graczowi możliwość uzyskania wygranej (nagrody), z zastrzeżeniem, że sukces lub porażka w tej grze zależy całkowicie lub w przeważającej mierze od przypadku lub od niepewnego (nieznanego) przyszłego wydarzenia, na które gracz nie może wpłynąć⁵. Tak rozumiany hazard należy odróżniać od różnego rodzaju gier zręcznościowych, w których sukces lub porażka zależy od umiejętności danego gracza. Gdy zręcznościowe są z reguły poddawane bardziej liberalnemu reżimowi prawnemu niż hazard, aczkolwiek trzeba pamiętać, że w przypadku poszczególnych konkretnych gier odróżnienie hazardu od gry zręcznościowej nie zawsze jest bynajmniej proste i bezproblemowe⁶.

Niezwykle ważnym elementem prawnej regulacji hazardu jest **reglamentowanie przez państwowego prawodawcę dostępu do rynku** dla podmiotów chcących podjąć działalność gospodarczą hazardową. W tym względzie prawodawcy w poszczególnych

¹ Hazard, podobnie jak każda inna działalność gospodarcza, polega w sensie ekonomicznym na zaspokajaniu ludzkich potrzeb, tj. potrzeb innych ludzi (na temat rozumienia działalności gospodarczej jako procesu zaspokajania ludzkich potrzeb zob. np. K. Strzykowski, *Rola współczesnej administracji w gospodarce (zagadnienia prawne)*, Warszawa 1992, s. 9 i n.; M. Waligórski, *Nowe prawo działalności gospodarczej*, Poznań 2001, s. 82 i n.; M. Szydło, *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2005, s. 19 i n.), Przy czym w przypadku hazardu wspomnianą potrzebą ludzką jest odczuwanie przez poszczególnych ludzi braku dostatecznie silnych emocji, chęci samorealizacji, sprawdzenia się lub rywalizacji z innymi, odczuwanie braku pieniędzy lub innych jeszcze deficytów psychicznych lub materialnych, z zastrzeżeniem, że wszystkim tym brakom (deficytom) towarzyszy po stronie osób je odczuwających chęć wyeliminowania tychże braków. Oferta eliminowania tych ludzkich braków jest formułowana przez podmioty wykonujące działalność gospodarczą hazardową.

² Szacowanie dochodów lub przychodów z gospodarczej działalności hazardowej jest zawsze trudne, bo należy uwzględnić m.in. szarą strefę, której rozmiary nigdy nie są w pełni znane. Ponadto nawet podmioty prowadzące działalność hazardową w sposób całkowicie legalny nie zawsze są skłonne do publicznego ujawniania swoich wyników finansowych. Przy tych wszystkich zastrzeżeniach ostrożnie szacunki wskazują na to, że w roku 2017 globalne przychody całej branży hazardowej we wszystkich państwach na świecie osiągną zawrotną sumę ok. 102 bilionów dolarów USA (zob. *2014 Global Games Market Report*, opracowany przez Newzoo Games Market Research).

³ J. Hörnle, B. Zammit, *Cross-border Online Gambling Law and Policy*, Cheltenham 2010, s. 1.

⁴ Na temat wartości przemawiających za dozwoleciem hazardu oraz na temat niepożądanych moralnych i społecznych następstw hazardu, a także na temat procesu wzajemnego wyważania tych wartości przez państwowego prawodawcę zob. np. P. Collins, *Gambling*

and the Public Interest, Westport 2003 *passim*; P. Ruschmann, *Legalized Gambling*, New York 2009, s. 27 i n.

⁵ Zob. *Study of Gambling Services in the Internal Market of the European Union. Final Report*, raport przygotowany przez *Institut suisse de droit comparé* dla Komisji Europejskiej, Lausanne 2006, s. vi. Na temat prawnych definicji hazardu przyjmowanych w poszczególnych państwach na świecie (na różnych kontynentach) zob. szeroko *Gaming Law: Jurisdictional Comparisons*, red. J. Harris, H. Hagan, London 2012 *passim*.

⁶ Jak w tym kontekście trafnie zauważył Sąd Najwyższy stanu Kalifornia, oceniając czy dana gra jest hazardem czy też grą zręcznościową nie można poprzestać na stwierdzeniu, że w danej grze jest obecny element przypadku lub umiejętności. Rozstrzygające dla kwalifikacji danej gry jest bowiem to, jaki czynnik dominuje (przeważa, góruje) przy determinowaniu wyniku danej gry, tzn. czy jest to przypadek czy też umiejętności – sprawa *Allen* 59 Cal.2d, 377 P.2d 280 (1961).

państwach na świecie posługują się kilkoma alternatywnymi technikami legislacyjnymi, za pomocą których dokonują wspomnianej reglamentacji, z zastrzeżeniem, iż bardzo często w jednym i tym samym państwie w odniesieniu do poszczególnych rodzajów hazardu (tj. w odniesieniu do poszczególnych rodzajów gier hazardowych lub sposobów prowadzenia działalności hazardowej) prawodawca stosuje odmienne techniki reglamentacji dostępu do rynku⁷. Pierwszą ze stosowanych wobec hazardu legislacyjnych technik reglamentacji dostępu do rynku jest **ustanowienie bezwzględnie zakazu** podejmowania działalności hazardowej, w tym określonego rodzaju działalności hazardowej. Przykładem mogą być obowiązujące w wielu państwach bezwzględne zakazy prowadzenia kasyn gry (np. Cypr, Irlandia, Irlandia Północna w ramach Wielkiej Brytanii) lub bezwzględne zakazy organizowania gier hazardowych w Internecie (np. Chiny, większość landów w Niemczech). Drugą często stosowaną wobec hazardu legislacyjną techniką reglamentacji dostępu do rynku jest ustanowienie w zakresie hazardu – czy to hazardu w ogólności czy też w odniesieniu do konkretnych rodzajów hazardu – **prawnego monopolu na rzecz jednego tylko operatora**, przy równoczesnym przesądzeniu, że tym wyłącznym operatorem może być albo samo państwo jako takie i tworzone przez nie przedsiębiorstwa publiczne (np. Austria, Dania, Finlandia, niektóre landy w Niemczech, Estonia, Grecja, Węgry, Słowacja, Szwecja) albo też określony podmiot bez względu na jego charakter własnościowy (np. Irlandia i Wielka Brytania w zakresie organizowania narodowych loterii). Trzecią legislacyjną techniką reglamentowania przez państwo dostępu do rynku działalności hazardowej jest ustanowienie wymogu uprzedniego uzyskania przez podmiot zamierzający podjąć działalność hazardową administracyjnego **pozwolenia wydawanego przez upoważniony organ (podmiot) publiczny**. W takim przypadku prawodawca określa – zazwyczaj stosunkowo rygorystyczne – warunki uzyskania przez dany podmiot wspomnianego pozwolenia, w tym warunek posiadania wskazanej przez prawo formy organizacyjno-prawnej (np. Austria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Szwecja, Niemcy, Litwa, Malta), obowiązek posiadania siedziby statutowej (rejestrowej) w danym państwie (np. Austria, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Słowacja, Słowenia), zakaz równoczesnego posiadania innego pozwolenia lub pozwoleń na działalność hazardową, tak aby jeden podmiot nie mógł kumulować dwóch lub więcej pozwoleń na różne rodzaje działalności hazardowej (np. Belgia, Holandia, Finlandia). W przypadku pozwoleń na działalność hazardową bardzo częstym rozwiązaniem prawnym jest **ustanawianie maksymalnej liczby pozwoleń** na danego rodzaju działalność hazardową, jakie w danym państwie lub na określonym terenie w obrębie

danego państwa mogą być wydane. Tego rodzaju numerus clausus w odniesieniu do poszczególnych rodzajów pozwoleń jest stosowany m. in. w Austrii, Belgii, Niemczech, Portugalii, Hiszpanii, Słowenii, Holandii, Szwecji i Wielkiej Brytanii.

Niezależnie od reglamentacji dostępu do rynku

państwowy prawodawca reguluje również warunki prowadzenia działalności hazardowej.

W tym względzie zwracają w szczególności uwagę: prawne zakazy lub co najmniej ściśle ograniczenia reklamowania działalności hazardowej (np. Belgia, Holandia, Wielka Brytania, Portugalia, Hiszpania, Szwecja, Singapur, Nowa Zelandia); kierowane do podmiotów prowadzących działalność hazardową prawne zakazy ustanawiania oddziałów (filii) za granicą lub nabywania udziałów w zagranicznych podmiotach (np. Austria); ograniczenia dotyczące dozwolonej wartości zakładów oraz wygranych (np. Szwecja); czy też zakazy lub ograniczenia dotyczące wykorzystywania maszyn (automatów) hazardowych (np. Cypr, Francja, Grecja, Portugalia, Finlandia, Belgia, Austria, Dania, Holandia, Wielka Brytania).

Specyfiką prawnej regulacji działalności hazardowej jest to, że określone prawne zakazy lub nakazy bywają adresowane nie tylko do podmiotów prowadzących działalność hazardową, ale także do osób korzystających lub zamierzających skorzystać z oferty podmiotów prowadzących hazard. W szczególności, w poszczególnych państwach **przepisy prawa mogą zakazywać obywatelom danego państwa uczestniczenia w określonych grach hazardowych, w tym w grach hazardowych on-line** (np. Austria, duża część państw arabskich).

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że nawet w uchodzących za raje hazardowe krajach Azji Południowo-Wschodniej (Singapur, Makao, Kambodża, Wietnam, Filipiny, Malezja) działalność hazardowa podlega stosunkowo rygorystycznej regulacji prawnej, w tym systemowi wydawania administracyjnych pozwoleń na tego rodzaju działalność⁸.

Nawet w krajach uchodzących za raje hazardowe, działalność hazardowa podlega stosunkowo rygorystycznej regulacji prawnej.

⁷ Ogólnie na temat legislacyjnych technik reglamentowania przez państwo dostępu do działalności gospodarczej zob. np. R. Stober, *Handbuch des Wirtschaftsverwaltungs- und Umweltrechts*, Stuttgart-Berlin-Köln 1989, s. 628 i n.; S. Biernat, A. Wasilewski, *Ustawa o działalności gospodarczej. Komentarz*, Kraków 1997, s. 28 i n.; A. Walaszek-Pyziół, *Swoboda działalności gospodarczej*, Kraków 1994, s. 39 i n.; M. Szydło, *Swoboda działalności gospodarczej*, op. cit., s. 205 i n.

⁸ Ogólnie na temat prawnych regulacji wykonywania działalności hazardowej w poszczególnych państwach na świecie zob. szeroko np. *Study of Gambling Services in the Internal Market of the European Union*, op. cit.; *Gaming Law: Jurisdictional Comparisons*, op. cit., s. 1 i n.; *Problem Gambling in Europe: Challenges, Prevention, and Interventions*, red. G. Meyer, T. Hayer, M. Griffiths, New York 2009 *passim*; E. Lewis, T. Jarvis, *Gambling and Islam: Clashing and Co-existing*, artykuł dostępny na stronie: <http://www.math.byu.edu/~jarvis/gambling/student-papers/eric-lewis.pdf>; M. Diaconu, *International Trade in Gambling Services*, Alphen aan den Rijn 2010, s. 21 i n.; W. N. Thompson, *Gambling in America: An Encyclopedia of History, Issues, and Society*, Santa Barbara 2001 *passim*.

W Unii Europejskiej

działalność hazardowa nie podlega żadnym ujednoliconym lub choćby jedynie zharmonizowanym regulacjom prawnym na poziomie unijnego prawa wtórnego⁹. Trafnie uznaje się bowiem, że prawna regulacja działalności hazardowej jest na tyle mocno związana z ekonomicznymi, społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami specyficznymi dla poszczególnych państw członkowskich, że w świetle zasady subsydiarności powinno się te zagadnienia pozostawić do regulowania poszczególnym prawodawcom krajowym¹⁰. Niemniej jednak działalność hazardowa podlega ogólnym zasadom i regułom unijnego prawa pierwotnego zawartym w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). W tym sensie w odniesieniu do działalności hazardowej prowadzonej w państwach członkowskich Unii Europejskiej znajdują w szczególności zastosowanie przepisy TFUE o swobodach rynku wewnętrznego (działalność hazardowa jest uznawana za usługę w rozumieniu art. 57 TFUE)¹¹, przepisy TFUE zawierające reguły konkurencji adresowane do przedsiębiorstw (art. 101 i art. 102 TFUE), a także przepisy TFUE zawierające reguły konkurencji adresowane do państw członkowskich, w tym przepisy o przedsiębiorstwach publicznych i prawach wyłącznych (art. 106 TFUE) oraz przepisy o pomocy państwa (art. 107-109 TFUE).

Warto pamiętać, że cały szereg ustanawianych przez państwa członkowskie prawnych regulacji dotyczących hazardu (w tym ustanawianie krajowych monopolii w zakresie działalności hazardowej, ustanawianie maksymalnego limitu liczby pozwoleń wydawanych na działalność hazardową, ustanawianie prawnych zakazów lub ograniczeń reklamy działalności hazardowej) jest w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) konsekwentnie uznawanych za środki, które co prawda ograniczają poszczególne swobody rynku wewnętrznego, ale które równocześnie mogą być przez państwa członkowskie utrzymywane, jako znajdujące usprawiedliwienie w nadrzędnych wymogach interesu publicznego (takich jak: utrzymanie porządku publicznego, zapobieganie oszustwom i innym przestępstwom, ograniczanie wykorzystywania ludzkiej pasji lub uzależnienia od hazardu, ograniczanie szkodliwych indywidualnych i społecznych skutków hazardu, ochrona konsumentów, ochrona względów moralnych i kulturalnych, zapobieganie traktowaniu hazardu, jako źródła

prywatnych zysków), o ile regulacje te spełniają w danym przypadku przesłankę proporcjonalności i mają charakter niedyskryminujący¹².

Działalność hazardowa jest wreszcie przedmiotem określonych regulacji ogólnego prawa międzynarodowego **w zakresie dotyczącym handlu międzynarodowego**. Mianowicie, działalność hazardowa jest kwalifikowana jako usługa w rozumieniu Układu Ogólnego w sprawie Handlu Usługami (*General Agreement on Trade in Services* – GATS), stanowiącego jeden z traktatowych filarów Światowej Organizacji Handlu. W rezultacie, działalność hazardowa, będąc usługą w rozumieniu GATS, podlega ogólnym wymogom GATS w sprawie liberalizacji usług. Jednocześnie jednak państwa członkowskie Światowej Organizacji Handlu mogą ograniczać transgraniczne świadczenie usług hazardowych powołując się na generalną klauzulę porządku publicznego przewidzianą w art. XIV GATS¹³.

W 2017 r. globalne przychody całej branży hazardowej we wszystkich państwach na świecie osiągnęły zawrotną sumę ok. 102 bilionów dolarów USA (*2014 Global Games Market Report*, opracowany przez Newzoo Games Market Research).

W podsumowaniu powyższych rozważań należałoby stwierdzić, że **krajowi prawodawcy w poszczególnych państwach na świecie bardzo starannie dbają o to, by działal-**

⁹ W szczególności warto zauważyć, że działalność hazardowa ze stawkami pieniężnymi w grach losowych, włącznie z loterią, grami hazardowymi w kasynach i zakładami wzajemnymi, jest *expressis verbis* wyłączona z zakresu zastosowania tzw. dyrektywy usługowej i nie podlega jej przepisom – art. 2 ust. 2 lit. h) dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym, Dz. Urz. UE 2006, L 376/36.

¹⁰ Np. P. Kerstens, *Gambling Policy – The EU Dilemma* [w:] *The Regulation of Gambling: European and National Perspectives*, red. A. Littler, C. Fijnaut, Leiden 2007, s. 10.

¹¹ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) w sprawie C-275/92 *Her Majesty's Customs and Excise przeciwko Gerhart Schindler i Jörg Schindler*, Zbiór Orzeczeń 1994, I-1039, pkt 16-37.

¹² Wśród niezwykle licznych orzeczeń TSUE podejmujących omawianą tutaj problematykę prawnej dopuszczalności regulowania hazardu przez państwa członkowskie w świetle unijnych swobód rynku wewnętrznego warto wymienić w szczególności orzeczenia TSUE w następujących sprawach: C-275/92 *Her Majesty's Customs and Excise przeciwko Gerhart Schindler i Jörg Schindler*, Zbiór Orzeczeń 1994, I-1039; C-124/97 *Markku Juhani Läära, Cotswold Microsystems Ltd i Oy Transatlantic Software Ltd przeciwko Kihlakunnansyyttäjä (Jyväskylä) i Suomen valtio*, Zbiór Orzeczeń 1999, I-6067; C-67/98 *Questore di Verona przeciwko Diego Zenatti*, Zbiór Orzeczeń 1999, I-7289; C-6/01 *Associação Nacional de Operadores de Máquinas Recreativas (Anomar) i inni przeciwko Portugalii*, Zbiór Orzeczeń 2003, I-8621; C-243/01 *Postępowanie karne przeciwko Piergiorgio Gambelli i innym*, Zbiór Orzeczeń 2003, I-13031; C-338/04, C-359/04 i C-360/04 *Postępowanie karne przeciwko Massimiliano Placanca* (C-338/04), *Christian Palazzese* (C-359/04) i *Angelo Sorricchio* (C-360/04), Zbiór Orzeczeń 2007, I-1891; C-316/07, C-358/07, C-359/07, C-360/07, C-409/07 i C-410/07 *Markus Stoß* (C-316/07), *Avalon Service-Online-Dienste GmbH* (C-409/07) i *Olaf Amadeus Wilhelm Happel* (C-410/07) przeciwko *Wetteraukreis* oraz *Kulpa Automatenservice Asperg GmbH* (C-358/07), *SOBO Sport & Entertainment GmbH* (C-359/07) i *Andreas Kunert* (C-360/07) przeciwko *Land Baden-Württemberg*, Zbiór Orzeczeń 2010, I-8069; C-64/08 *Postępowanie karne przeciwko Ernst Engelmann*, Zbiór Orzeczeń 2010, I-8219; C-447/08 i C-448/08 *Postępowanie karne przeciwko Otto Sjöberg* (C-447/08) i *Anders Gerdin* (C-448/08), Zbiór Orzeczeń 2010, I-6921; C-186/11 i C-209/11 *Stanleybet International Ltd i inni* (C-186/11) i *Sportingbet plc* (C-209/11) przeciwko *Ypourgos Oikonomias kai Oikonomikon and Ypourgos Politismou*, ECLI:EU:C:2013:33.

¹³ W swoim orzecznictwie Organ Odwoławczy rozstrzygający spory w ramach Światowej Organizacji Handlu potwierdził co do zasady, że państwa będące członkami Światowej Organizacji Handlu mogą ograniczać transgraniczne świadczenie usług hazardowych powołując się na konieczność ochrony porządku publicznego – zob. sprawę *US Gambling*, której dokumenty są dostępne na stronie: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds285_e.htm.

ność hazardowa była zawsze poddawana racjonalnej regulacji prawnej, mającej w swoim założeniu stanowić skuteczne remedium na różnego rodzaju zagrożenia. Zakres i sposoby tej regulacji są oczywiście bardzo zróżnicowane, tak samo jak zróżnicowane są istniejące w tych państwach, i stanowiące kontekst tych prawnych regulacji, uwarunkowania społeczne, gospodarcze i kulturowe. Pozostaje przy tym niezaprzeczalnym faktem, że nawet uczestnicząc w integracyjnych organizacjach międzynarodowych (takich jak Unia Europejska lub Światowa Organizacja Handlu) poszczególne państwa bynajmniej nie są skłonne do tego, by rezygnować ze swoich suwerennych uprawnień do regulowania hazardu i starają się skutecznie bronić swojej autonomii regulacyjnej w tym zakresie.

prof. UWr dr hab. Marek Szydło
Kierownik Zakładu Prawa Konkurencji
i Regulacji Sektorowej
Uniwersytet Wrocławski

prof. dr hab. Marek Szydło

Radca prawny. Specjalizuje się w prawie publicznym, w szczególności publicznym gospodarczym. Autor 14 monografi naukowych oraz ponad 150 artykułów naukowych, w tym kilkunastu opublikowanych w prestiżowych zagranicznych czasopismach z tzw. listy filadelfijskiej.

prof. UWr dr hab. MAREK SZYDŁO – doktor habilitowany nauk prawnych. Profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu. Ekspert do spraw legislacji w Biurze Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu RP.

- Tytuł i śródtytuły pochodzą od redakcji

Nielegalny hazard w Polsce

Każda regulowana prawem działalność usiłuje wymknąć się ograniczeniom. Ucieczka poza prawo najczęściej dotyczy tych aktywności, które przynoszą duże zyski, a ich organizatorzy, nie zważając na zagrożenia dla społeczeństwa, chcą rozwijać swój proceder.

Polski rynek nielegalnych gier hazardowych opiera się na dwóch zasadniczych filarach: na nielegalnych automatach do gier oraz nielegalnych grach zarządzanych za pośrednictwem sieci internet. Jednocześnie istnieje nierozdzielnie związane z nielegalnym rynkiem gier zjawisko nielegalnej reklamy i promocji tego typu usług. Pozostałe formy nielegalnego hazardu, takie jak np. nielegalne kasyna gry czy nielegalne turnieje pokera mają charakter incydentalny i nie rzutują na obraz całości.

Prawo obowiązujące przed wejściem w życie ustawy o grach hazardowych, dzieliło automaty do gier na dwie grupy: „zwykłe”, tzw. wysokohazardowe automaty (AWW) i automaty do gier o niskich wygranych (ANW). Te pierwsze mogły być instalowane jedynie w kasynach i salonach gier. Drugie – w tzw. punktach gier o niskich wygranych, i to właśnie one były bohaterami głośnej „afery hazardowej”.

Właśnie gwałtowny rozwój rynku ANW doprowadził do uchwalenia przepisów przewidujących stopniową likwidację tej części rynku gier hazardowych do końca roku 2015. W 2009 roku, a więc w szczytowym momencie rozwoju rynku ANW, w Polsce było zarejestrowanych 53 tys. automatów. Tak duża liczba potencjalnie uzależniających urządzeń dostępnych praktycznie wszędzie i dla każdego, musiała wywołać reakcję ze strony Państwa.

Aby ochronić społeczeństwo przed nadmiernym rozrostem rynku ANW, Sejm przyjął rozwiązanie polegające nie na

delegalizacji tego rynku (co byłoby niezgodne z zasadami praworządności), ale na stopniowym „wygaszaniu” istniejących zezwoleń na urządzenia takich gier poprzez niewydawanie nowych zezwoleń. Konsekwencją tego rozwiązania jest fakt, że pomimo, iż obecnie nadal funkcjonują legalne ANW, to ich liczba stopniowo maleje na skutek upływu terminów ważności zezwoleń wydanych przed 2009 rokiem. Jednocześnie wraz ze spadkiem liczby legalnie działających automatów rośnie liczba zatrzymywanych przez Służbę Celną automatów nielegalnych. **Zyskowość tego procederu jest na tyle duża, że dla grup organizujących nielegalny hazard stało się opłacalne, nawet krótkotrwałe zainstalowanie automatu i podjęcie ryzyka, że zostanie on „skonfiskowany”.**

Modus operandi przestępców jest stosunkowo prosty. Najczęściej za pośrednictwem nieistniejących podmiotów wynajmują powierzchnię w lokalach użytkowych np. w niewielkich barach, dyskotekach czy na stacjach benzynowych i stawiają tam automaty, które przynoszą zysk, do czasu zatrzymania ich przez Służbę Celną. Właściciel takiego lokalu może nawet być nieświadomy potencjalnej odpowiedzialności karnej.

Ile, zatem funkcjonuje w Polsce takich nielegalnych automatów? Na takie pytanie nie ma oczywiście jednoznacznej odpowiedzi, ponieważ sytuacja zmienia się dynamicznie. Można tę liczbę jedynie szacować, biorąc pod uwagę różne czynniki. Najbardziej prawdopodobną liczbą jednorazowo funkcjonujących na rynku nielegalnych automatów jest 8-12 tysięcy. I to właśnie zwalczanie tego rodzaju nielegalnego hazardu angażuje najwięcej aktywności Służby Celnej.

Hazard w internecie

Poczucie anonimowości (z reguły złudne) w internecie sprzyja przestępcom. Przestępstwa w internecie to nie tylko Silk Road, phishing, oszustwa czy piractwo, ale również nielegalny hazard, któremu z kolei sprzyja fakt, że internet nie zna granic państwowych. To co zakazane w jednym kraju w innym bywa w pełni legalne.

Z takim właśnie zjawiskiem borykamy się również w Polsce. Dotyczy ono głównie zakładów wzajemnych. **Legalnie w Polsce zarejestrowane są jedynie cztery firmy mogące oferować zakłady wzajemne za pośrednictwem sieci intranet.** Dodajmy, że zakłady wzajemne to jedyne gry hazardowe, które zgodnie z polskim prawem mogą być legalnie oferowane za pośrednictwem internetu. Te cztery firmy dzielą między siebie ok. 10 % rynku internetowych zakładów wzajemnych. Pozostała część należy do podmiotów mających siedzibę w innych krajach Unii Europejskiej czy nawet w krajach trzecich. Prowadząc polskojęzyczne strony internetowe adresowane do polskich graczy, znajdują się jednocześnie poza jurysdykcją polskiego wymiaru sprawiedliwości.

Problem ten nie jest ani nowy, ani też nie jest wyłącznie polską specyfiką. Inne kraje dostrzegając niebezpieczeństwo związane z nieograniczonym dostępem do gier hazardowych zwalczają ten proceder poprzez blokowanie dostępu do stron internetowych oferujących nielegalny hazard. Również w Polsce w 2009 roku podjęto próbę wprowadzenia podobnych rozwiązań. Dyskusja, jaka wówczas się przetoczyła przez media wskazywała jednak wyraźnie, że polskie społeczeństwo (przynajmniej wtedy) nie wyraża zgody na tego typu ograniczenia.

Od tamtej próby wprowadzenia blokowania stron internetowych upłynęło już jednak 5 lat i obecnie sytuacja jest – wydaje się – odmienna. Po pierwsze, z pewnością istnieje większa świadomość społeczna szkodliwości hazardu w ogóle, a jego internetowej wersji w szczególności. Po drugie, należy pamiętać, że hazard w Internecie to nie tylko zakłady wzajemne (choć one dominują), ale również dużo bardziej uzależniające formy hazardu (poker czy ruletka). Po trzecie wreszcie, nastąpiła istotna zmiana na forum międzynarodowym. *Międzynarodowa Konwencja Rady Europy przeciwko manipulowaniu zawodami sportowymi* przewiduje blokowanie dostępu do takich stron.

Polska jeszcze nie przystąpiła do tej konwencji, ale gdy tylko to się stanie, możliwe będzie podjęcie prac nad ograniczaniem dostępu do tego typu stron.

Reklama i promocja

Reklama i promocja gier cylindrycznych, gier w karty, gier w kości, zakładów wzajemnych oraz gier na automatach są w Polsce – co do zasady – zakazane. Istniejące wyjątki dotyczą reklamy i promocji wewnątrz lokali, oznakowania na zewnątrz lokali, a także – w przypadku zakładów wzajemnych zarządzanych przez sieć Internet – reklamy i promocji prowadzonej na określonej w zezwoleniu stronie internetowej wykorzystywanej do zarządzania tych zakładów. Wszelkie inne formy reklamy i promocji są zabronione.

Niestety, podobnie jak w przypadku gier zarządzanych za pośrednictwem sieci Internet, także reklama i promocja prowadzone przez polskojęzyczne strony często łamie polskie prawo. Na szczęście firmy prowadzące wszystkie ważniejsze polskojęzyczne portale internetowe mają siedzibę w Polsce, w związku z czym bez większych trudności udaje się Służbie Celnej usuwać pojawiające się tam reklamy. Z reguły wystarczy krótka informacja do właściciela, czy hostingodawcy informująca o naruszeniu przepisów.

Znacznie trudniej jest w przypadku niszowych witryn ulokowanych na serwerach np. na Kajmanach. Wtedy jedynym możliwym rozwiązaniem jest żądanie usunięcia reklam i linków prowadzących do tych stron zamieszczanych na krajowych serwerach.

Nielegalny hazard, tak jak inne rodzaje przestępczości, nie sie ze sobą ogromne zagrożenia społeczne. Zawsze znajdą się chętni do nielegalnego zarządzania gier i zawsze będzie jakiś popyt na nielegalne gry, gdyż jest to nierozdzielnie związane z ludzkimi słabościami. Rolą państwa jest ochrona tych, którzy z powodu własnych słabości nie potrafią uchronić się przed zagrożeniami oraz ściganie tych, którzy dla osiągnięcia własnych korzyści, wbrew prawu, takie nielegalne gry zarządzają. Dlatego właśnie tak ważne jest przeciwdziałanie i zwalczanie nielegalnego hazardu i rola Służby Celnej w tym obszarze.

st. asp. Arkadiusz Łaba
Ministerstwo Finansów

„Sztuka cywilizowanego rabunku” Historia hazardu to również historia zagrożeń

Od tysięcy lat ludzie wymyślali coraz to nowe gry, by oddać się im z mniejszą lub większą pasją. Bywało, że uczestnictwo w grze stawało się tak ważne w życiu wielu osób, że potrafiły one poświęcić dosłownie wszystko, żeby wciąż móc grać.

Spośród zarządzanych dziś gier hazardowych prymat starożytności dzierży gra w kości. Kości stały się także symbolem hazardu, a samo słowo „hazard” pochodzi z języka arabskiego i dosłownie oznacza kostkę do gry lub grę w kości. Co ciekawe, w języku angielskim słowo to oznacza ryzyko, ale również

niebezpieczeństwo. Równie stare jak gra w kości jest organizowanie wyścigów, na które przyjmowane były zakłady. Później pojawiły się loterie, a następnie gry w karty. Ruletka, która nieodłącznie kojarzy się z kasynem, datowana jest na połowę XVII w., choć podobno już Rzymianie i Grecy używali kół od wozów i tarczy do urządzania podobnych gier. Automaty do gier są „wynałazkiem” dwudziestego wieku, choć ich pierwowzory zostały skonstruowane pod koniec dziewiętnastego stulecia. Natomiast pod koniec ubiegłego wieku hazard w znacznym stopniu przeniósł się do Internetu.

Już w starożytnym Egipcie nałogowych graczy skazywano na roboty w kamieniołomach.

Prawdopodobnie najstarszą formą hazardu była gra w parzyste-nieparzyste. Później pojawiło się rzucanie różnych przedmiotów, w tym rzucanie kości. Przypuszcza się, że miało to najpierw stanowić niewinną rozrywkę lub sposób na zabicie nudy. Niektórzy uważają, że rzucanie kośćmi wyewoluowało z wróżenia, które niegdyś polegało na rozrzucaaniu różnych przedmiotów i „odczytywaniu z nich przyszłości”. Najstarsze kości do gry, w kształcie sześciątów, znalezione zostały podczas wykopalisk w Mezopotamii, pochodzą prawdopodobnie z 3000 r. p.n.e. Już 2800 lat p.n.e. starożytni Egipcjanie organizowali wyścigi psów i zakładali się, który pies przybiegnie pierwszy. Negatywne zjawiska nieodłącznie towarzyszące samej grze pojawiły się równie szybko, jak sam hazard – już w starożytnym Egipcie nałogowych graczy skazywano na roboty w kamieniołomach.

Od niepamiętnych czasów ludzie potrafili się tak zatracić w grach hazardowych, że na łaskę i niełaskę losu rzucali dosłownie wszystko. Indyjski epos Mahabharata opisuje pojedynek w kości pomiędzy dwoma rywalizującymi indyjskimi rodami, gdzie stawką było nie tylko państwo, ale i żona przegranego. Herodot natomiast opisywał mieszkańców dzisiejszej Azji Mniejszej, którzy podczas długotrwałego głodu spowodowanego suszą grali całe dni w kości, żeby zapomnieć o problemach.

W starożytnym Rzymie hazardowi oddawali się także wodzowie i cesarze. Należeli do nich np. Juliusz Cezar, Marek Antoniusz, Klaudiusz, Neron i Kaligula. Nieodłącznie częścią tych gier była, niestety, nieuczciwość i brutalna bezwzględność. Złą sławą wyróżniał się cesarz Kaligula, – mimo, iż grywał sfałszowanymi kośćmi, to aby zrekompensować swoje przegrane mordował bogatych rzymian i konfiskował ich majątki. 500 lat później cesarz Justynian Wielki, widząc do czego prowadzą gry hazardowe, zabronił ich uprawiania.

Już w grobowcach starożytnego Egiptu archeolodzy odkryli specjalnie wyważone kości, które najprawdopodobniej służyły do oszukiwania naiwnych graczy. Z kolei Żydzi, już od zarania dziejów zakazywali hazardu. Za hazard groziła kara śmierci – zdobywanie majątku w tej formie Żydzi uważali za niemoralne.

Słabość do hazardu powodowała, że oddający się grom hazardowym żołnierze bardzo często przedkładali hazardowe rozrywki nad swoje żołnierskie obowiązki. Prowadziło to znacznego osłabienia siły bojowej wojska. Podczas drugiej wyprawy krzyżowej grać w kości mogli wyłącznie rycerze, a regulamin gry przewidywał limit przegranej. Stanowił on równowartość konia. Ale już niecałe sto lat później król Francji Ludwik IX, organizując kolejne wyprawy krzyżowe zauważył, że żołnierze więcej czasu poświęcają na hazard, niż na doskonalenie umiejętności walki. Władca zabronił nie tylko gry w kości, ale także ich produkowania. Król Anglii Henryk VIII wydał zakaz gry w kości, kregle i karty, żeby żołnierze mieli więcej czasu na ćwiczenie strzelania z łuku. Uznał, że zbytne oddawanie się hazardowi mogło grozić osłabieniem obronności kraju.

Jak już zostało powiedziane, nieodłącznym zjawiskiem towarzyszącym hazardowi było oszukiwanie i fałszowanie kości. Sfałszowane kości na pierwszy rzut oka wyglądały tak, jak każde inne, miały jednak tak przesunięty środek ciężkości, żeby częściej wypadały liczby, znane tylko ich właściciel. Oszuści i szulerzy organizowali się w gangi. Żeby zdobyć zaufanie swoich ofiar, najpierw – dla zachęty – pozwalali wygrać swoim przeciwnikom, ażeby ostatecznie „oskubać” swoją ofiarę do ostatniego grosza. Być może wówczas powstało stare angielskie powiedzenie, które mówi „najlepszy rzut kośćmi to wyrzucić je”.

Gra w karty początkowo stanowiła niewielką konkurencję dla gry w kości. Rozpowszechniła i zyskała na znaczeniu po wynalezieniu druku przez Gutenberga w połowie XV wieku. Wcześniej karty wykonywane były ręcznie. Ze względu na zagrożenia, jakie niosła ze sobą gra w karty, coraz częściej zakazywano takiej „rozrywki”. W 1329 roku synod w Würzburgu zakazał uprawiania hazardu. Zakazem zostały wtedy objęte gry w kości, w karty, w szachy i w kule. Niecałe sto lat później, Św. Bernard Tolomei ze Sieny obłożył je klątwą i nazwał „diabelskim wynalazkiem”. Gracze, chcąc obejść tę klątwę bądź zagłuszyć sumienie, drukowali na nich monogram Jezusa Chrystusa.

W XIX w. w Ameryce Północnej dużą popularność zdobyła gra w pokera. W początkowym okresie gra ta była uważana za grę oszustów i bandytów, ponieważ gracze dla zdobycia lub odzyskania stawianych w grze pieniędzy nierzadko sięgali po nóż. Gracze, stawiając na szali pieniądze lub złoto, mogli ostatecznie stracić życie. Sami gracze nazywali niekiedy grę w pokera „sztuką cywilizowanego rabunku”, a Charles Lamb nazwał grę w karty „wojną ukrytą pod maską sportu”.

Grę w pokera nazywano „sztuką cywilizowanego rabunku”.

Benjamin Rush, nazywany ojcem amerykańskiej medycyny, już pod koniec XVIII wieku zauważył niebezpieczny wpływ hazardu na psychikę i przestrzegał przed nim. Hazard nazywał „szaleństwem z tendencją do destrukcji, które często prowadzi do ubóstwa, więzienia i haniebnej śmierci uzależnionych

ZWALCZANIE NIELEGALNEGO HAZARDU

osób. Pół wieku później, podczas tzw. „gorączki złota”, na szlaku zasiedlania Kalifornii powstało wiele domów gier, a hazard stał się podstawową rozrywką nie tylko poszukiwaczy złota, ale także miejscowych kowbojów i farmerów. W San Francisco, gdzie na jednego mieszkańca przypadało najwięcej w całej Ameryce hazardzistów, korupcja i skandale tak się rozpow szechniły, że władze najpierw zabroniły uprawiania gier w kasynach, a następnie uznały hazard za przestępstwo. Innym znamionym przykładem związków hazardu z przestępczością jest przypadek Atlantic City w stanie New Jersey – kiedy w tym mieście otwarte zostały kasyna, gwałtownie wzrosła tam przestępczość. W ciągu 15 lat policja odnotowała niemal dwustu procentowy wzrost brutalnych przestępstw oraz prawie pięćsetprocentowy wzrost przypadków kradzieży. Bezpośredni związek pomiędzy patologicznym hazardem a przestępczością pokazują także amerykańskie statystyki. Okazuje się, że 65% patologicznych hazardzistów dopuszcza się przestępstw, żeby zdobyć pieniądze na grę.

W tym samym okresie, kiedy amerykańskie władze federalne rozpoczęły walkę z hazardem, pojawiły się pierwsze maszyny do gry, a trzech niemieckich emigrantów postanowiło je unowocześnić. Doprowadziło to do powstania pierwowzoru automatu do gier, popularnie nazywanego „jednorękim bandytą”. Nazwa wzięła się zapewne od tego, że automaty, o konstrukcji mechanicznej wyposażone były jedną dźwignię do uruchamiania gry. Dziś elektroniczne automaty nie mają już „jednej ręki”, ale przyciski a wewnątrz, zamiast mechanicznego liczydła, znajduje się odpowiednio zaprogramowany procesor. Dziś automaty do gier przynoszą 70-80% wszystkich zysków z hazardu.

W 1910 roku we wszystkich stanach w USA zdelegalizowano hazard, ale światowa recesja z lat trzydziestych ub. wieku spowodowała odwrócenie tej tendencji. W latach 50-tych władze federalne starały ograniczać rozwój różnych form hazardu w USA. Dziś, co mało kto wie, w USA (kraju uznawanym za „Mekkę swobód i wolności”) hazard dozwolony jest wyłącznie w dwóch stanach: w Newadzie (gdzie znajduje się dzisiejsze centrum światowego hazardu – Las Vegas) oraz w New Jersey.

W USA hazard dozwolony jest wyłącznie w dwóch stanach: w Newadzie (gdzie znajduje się dzisiejsze centrum światowego hazardu – Las Vegas) oraz w New Jersey.

Pierwsze koncesje na kasyna wydawane były w XIV i XV wieku we Flandrii. Natomiast za pierwsze znane europejskie kasyno uważa się Casino Il Ridotto w Wenecji. Zostało ono otwarte w 1638 r. w celu kontrolowania hazardu, ponieważ bardzo rozpowszechnił się on w prywatnych domach weneccjan. Wkrótce zostało zamknięte, władze miasta uznały, że miejscowa szlachta oddająca się hazardowi zbyt ubożeje. Zresztą, nadzieja

na szybkie wzbogacenie się dzięki grom hazardowym od zarania mogło mieć uzasadnienie tylko w stosunku do organizatorów gier, ponieważ regułą jest, że przegrywane kwoty muszą przewyższać te wygrane. Tym, którzy uważają, że ta zasada nie dotyczy właśnie ich, można zacytować powiedzenie przypisywane Jackowi Yeltonowi: „Istnieje bardzo łatwy sposób na to, żeby wyjść z kasyna z małą fortuną: wejść do niego z dużą”.

Dziś stolicą europejskiego hazardu jest Monte Carlo w księstwie Monako. Jednakże mieszkańcom księstwa nie wolno wchodzić do kasyn i salonów gier. Rozrywka ta została zarezerwowana wyłącznie dla cudzoziemców.

Obecnie zjawisko hazardu jest rozpowszechnione na całym świecie, a problemy związane z nielegalnym lub patologicznym hazardem widoczne są niemal wszędzie. Nawet w Australii i w Oceanii, które były wolne od hazardu aż do końca XVIII w. Różne kraje regulują rynek hazardu oraz zwalczają nielegalny hazard w różny sposób. Np. we Włoszech (obroty branży hazardowej są tam szacowane na 5 mld USD rocznie), Dwa lata temu minister zdrowia Włoch zaapelował o ograniczenie reklam hazardu, ponieważ okazało się, że około pół miliona młodych Włochów jest już uzależnionych od hazardu. Nie wiadomo, czy ktoś już policzył, jaki jest całkowity koszt społeczny uprawiania hazardu przez włoską młodzież i jaki będzie w przyszłości koszt wyleczenia ich z tego nałogu. Bo wpływy, a nawet zyski z hazardu stosunkowo łatwo jest wyliczyć albo oszacować. Znacznie trudniej jednak jest dostrzec i wycenić wszystkie skutki i rzeczywiste koszty społeczne, które nieodłącznie towarzyszą temu zjawisku przecież nie od dziś.

kom. Witold Lisicki
Ministerstwo Finansów

Opracowano na podstawie wybranych fragmentów książki pod redakcją dr. Bohdana T. Woronowicza „Hazard – historia, zagrożenia i drogi wyjścia” (Media Rodzina Sp. z o.o. 2012)

Hazard on-line Nadużycia i oszustwa w sieci

Problem niekontrolowanego grania niesie za sobą skutki, które mogą mieć nie tylko wymiar finansowy, ale także zdrowotny – hazard może prowadzić do uzależnienia.

Ryzyko uzależnienia

Koszty zdrowotne i społeczne wynikające z patologicznego hazardu mogą być poważne – długi, depresja, wykluczenie społeczne to tylko niektóre z negatywnych konsekwencji uzależnienia. Zdrowie fizyczne, a nawet życie nałogowego hazardzisty jest zagrożone w równym stopniu, jak jego kondycja psychiczna. Dzieje się tak nie tylko ze względu na wyniszczającą moc nałogu, ale i dlatego, że świat hazardu często graniczy ze światem przestępczym.

Dla wielu osób gra staje się przymusem. Uzależniony przestaje panować zarówno nad wartością zaangażowanych w hazard środków jak i czasem gry, a od pewnego momentu podporządkowuje grze swoje życie. Mówimy wtedy o zjawisku hazardu patologicznego.

Nałogowy hazardzista najczęściej nie jest w stanie samodzielnie uwolnić się od uzależnienia. Niezbędna staje się pomoc terapeutyczna.

Niebezpieczny hazard w Internecie

Niebezpieczeństwa, jakie wiążą się z tą formą hazardu, są efektem pozornej anonimowości w sieci, stałego i niekontrolowanego dostępu do kasyna on-line bez konieczności wychodzenia z domu oraz brakiem presji czasu. Jednocześnie osoba grająca nie ma kontaktu z gotówką i łatwiej może stracić kontrolę nad zaangażowanymi w grę pieniędzmi. Z tego powodu, w opinii naukowców, hazard internetowy jest bardziej niebezpieczny, niż w swojej tradycyjnej postaci.

Do wirtualnego świata przeniesiono prawie wszystkie odmiany hazardu – gry liczbowe, loterie pieniężne i promocyjne, gry cylindryczne, gry w karty i w kości, zakłady bukmacherskie. Istnieją nawet wirtualne automaty. Na początku kwoty potrzebne do udziału w grach pieniężnych w Internecie są niskie – zazwyczaj jest to kilka złotych, dolarów, euro. Pułapka tkwi w tym, że prawie nikt nie kończy po pierwszej grze. Gracze skuszeni obietnicą wygranej inwestują coraz więcej.

Hazard on-line jest niebezpieczny dla osób dorosłych, więc tym bardziej należy chronić przed nim nieletnich. Zgodnie

z przepisami w grach hazardowych mogą uczestniczyć wyłącznie osoby, które ukończyły 18 lat. Wyjątkiem są tylko loterie fantowe i loterie promocyjne. Również wstęp do ośrodków gier oraz do punktów przyjmowania zakładów wzajemnych dozwolony jest dla osób pełnoletnich.

Pomimo, że serwisy hazardowe w sieci deklarują politykę rezerwacji swych usług tylko dla dorosłych, wpisując odpowiednie punkty w swoich regulaminach, to jednak realia tego nie potwierdzają. Niejednokrotnie młodzież i dzieci nie mają żadnych problemów, żeby zalogować się do takich serwisów. Wciągają one dzieci w hazard oferując najpierw grę tylko na punkty, następnie – jako kolejny stopień wtajemniczenia – dają możliwość gry na pieniądze, za coraz wyższe stawki. Okazuje się, że nawet jeśli serwis posiada zabezpieczenia – na przykład pobiera pieniądze tylko z konta bankowego gracza zweryfikowanego co do danych, a więc i wieku właściciela – to i na to są sposoby.

Ryzyko nadużyć i oszustw

Uczestnicy gier hazardowych powinni być świadomi tego, że korzystanie z usług hazardu internetowego naraża ich na zwiększone ryzyko nadużyć i oszustw.

Rejestracja w kasynie internetowym może doprowadzić nie tylko do utraty pieniędzy, ale także grozi kradzieżą danych karty kredytowej.

Jednym z częstszych oszustw czyhających na konsumentów korzystających z usług online jest np. niewypłacanie wygranej. Typowy przykład to tzw. „oszustwa loteryjne”, gdy nieposiadający zezwolenia i działający w sposób nielegalny operator nawiązuje kontakt z konsumentami (np. mailowo) prosząc o to, aby przed odebraniem nagrody zapłacili określoną kwotę pieniężną (opłata manipulacyjna) lub przekazali określone informacje osobiste.

Wśród zagrożeń związanych z udziałem w nielegalnych grach hazardowych wymienia się także **kradzież lub „kupowanie tożsamości”**. Oszustwo to polega na nielegalnym wykorzystaniu cudzych danych osobowych w celu przejęcia tożsamości tej osoby i w ten sposób uzyskania w jej imieniu określonych zasobów, kredytu i innych korzyści. W wielu przypadkach podczas rejestracji gracza kasyno żąda dokładnych danych osobowych. Jeśli ich nie podamy, żadne kasyno on-line nie pozwoli nam na założenie własnego konta upoważniającego do gry na pieniądze. Istnieje, więc ryzyko, że ktoś niepowołany może przechwycić dane do naszego konta i w ten sposób zyska dostęp do pieniędzy i informacji osobowych.

Badania przeprowadzone przez Fundację „Dzieci niczyje” wykazały, że aż 7 procent gimnazjalistów korzysta z internetowych serwisów z grami hazardowymi, a 2 procent gra regularnie.

ZWALCZANIE NIELEGALNEGO HAZARDU

Hazard a pranie brudnych pieniędzy

Uczestnik nielegalnych gier hazardowych naraża się również na udział w procederze prania tzw. brudnych pieniędzy (wprowadzanie do legalnego obrotu środków pochodzących z nielegalnych źródeł).

Wiosną 2013 roku funkcjonariusze Służby Celnej i CBS rozbili zorganizowaną grupę przestępczą, która na dużą skalę organizowała masowe gry losowe przy wykorzystaniu terminali internetowych. Grupa stworzyła **mechanizm pozorujący grę na giełdzie**, który w niekontrolowany sposób, w ramach oficjalnej działalności gospodarczej, legalizował zysk przestępczy. Terminale internetowe, zwane MT Kiosk, pod pozorem gry na giełdzie walutowej w rzeczywistości umożliwiały losową grę hazardową. Ekspertyzy i opinie biegłych wykazały, że terminale te nie współpracują z serwerami obsługującymi giełdy walutowe, a jedynie przedstawiają wykres skoków kursów walut względem siebie. Z kalkulacji wynika, że liderzy tej grupy przestępczej oraz tzw. operatorzy – serwisanci terminali, jak i właściciele lokali, mogli rocznie uzyskiwać nawet **150 milionów złotych**.

Jednym z mechanizmów wykrytych przez funkcjonariuszy Służby Celnej, a wykorzystywanych przez grupy przestępcze do prania pieniędzy, jest tzw. **mechanizm parawanów**. Zdarzały się przypadki, że spółki, które miały problemy z uzyska-

niem pozwolenia na organizowanie gier (np. nie były w stanie wykazać, że pieniądze na ich działalność pochodzą z legalnych źródeł albo ich właściciele mieli postawione zarzuty karne) szukały firm z ważnym zezwoleniem, tym samym nie występując jako organizator gier hazardowych. Po znalezieniu takiej firmy faktyczni właściciele automatów podpisywali serię umów np. o serwisowanie urządzeń. Firma służąca jako parawan odprowadzała podatki, a rzeczywistym właścicielom automatów co miesiąc regulowała faktury w wysokości np. 300 tys. lub 500 tys. zł miesięcznie. Sama ich wysokość świadczyła o tym, że automaty nie działały zgodnie z ustawą. Niemal wszystkie automaty były nielegalnie przerobione i gwarantowały hazardzistom grę o wysokie stawki. Śledczy stwierdzili, że pieniądze krążące między firmami, pochodziły z przestępstwa.

Gracze chcący ustrzec się przed oszustami i odpowiedzialnością karną za udział w nielegalnej grze, powinni upewnić się czy podmiot organizujący grę posiada zezwolenie lub koncesję na jej urządzenie.

Informacje o podmiotach, którym Minister Finansów udzielił zezwolenia na urządzenie zakładów wzajemnych przez Internet można znaleźć m.in. na stronie internetowej www.finanse.mf.gov.pl

mł. asp. Justyna Bioły-Kobyłańska
Izba Celna w Opolu

PATOLOGICZNY HAZARD

Lepiej zapobiegać, niż leczyć

Uzależnienie od gier hazardowych jest poważną chorobą. Jej skutki dotyczą nie tylko gracza, ale i jego najbliższego otoczenia. Wobec tego problemu powinny zostać wdrożone różne środki zaradcze. Ograniczenie dostępności gier hazardowych jest jednym z istotnych rozwiązań systemowych, które może wpłynąć na zmniejszenie skali problemu.

Ludzie grają hazardowo z różnych powodów. W Polsce – jak donoszą badania CBOS z 2012r. – większość graczy oczekuje od hazardu zysku i zarobku. Takie oczekiwania od gry są, niestety, ryzykowne – większość graczy ulega iluzjom związanym z możliwością kontroli przebiegu gry czy trafienia wyniku.

Rynek gier hazardowych jest bardzo różnorodny. O potencjalnie uzależniającym decyduje wysoka częstotliwość rozgrywki i szybka stopa zwrotu. **Do gier obarczonych największym ryzykiem uzależnienia należą automaty**. Niemal połowa uczestników grupach terapeutycznych prowadzonych w Krakowskim Centrum Terapii Uzależnień to właśnie gracze automatowi. Niezwykle niepokojącym zjawiskiem jest rynek nielegalnie działających salonów z automatami, dopuszczający do gry również dzieci i młodzież – badania wykazują, że ryzyko uzależnienia od gier hazardowych przed 18 rokiem życia wy-

nosi aż 50%. Prawo chroni osoby młode przed kontaktem z hazardem.

Niemal połowa uczestników grup terapeutycznych prowadzonych w Krakowskim Centrum Terapii Uzależnień to właśnie gracze automatowi.

Polacy zaczynają grać hazardowo bez „przygotowania”, najczęściej z ciekawości czy z pragnienia zysku. Kiedy na początku grania pojawi się tzw. wielka wygrana, to zaliczana jest do kolejnego czynnika ryzyka uzależnienia. Robert Custer* określił ten etap grania **fazą zwycięstw**, w której właśnie subiektywne duże zyski zaczyna rozbudzać nadzieje na więcej i fantazje o lepszym życiu. Następuje destabilizacja poprzez utratę dotychczasowych punktów oparcia w życiu. Gracza cechuje nieuzasadniony optymizm, licząc na kolejne wygrane zaczyna podnosić stawki i ryzykować. Konsekwencją takich działań jest **faza strat**. W miejsce potrzeby pieniędzy i wygranej, pojawia

się potrzeba gry i odegrania się. Gra hazardowa zaczyna być ukrywana przed otoczeniem, wymaga coraz większych nakładów finansowych. Ten stan większego zaangażowania w grę i zdobywania pieniędzy na nią z różnych źródeł (legalnych i nielegalnych) oraz różnymi sposobami (również kradzieżą czy wyłudzeniem) pogłębia się dość szybko. W **fazie desperacji** gracz zaczyna odczuwać cierpienie spowodowane grą oraz jej konsekwencjami (kłamstwami, długami, oszustwami), jednocześnie odsuwa je od siebie dzięki pragnieniu „wielkiej wygranej”. Wszystkie działania gracza doprowadzają do dużego obciążenia psychicznego, wyczerpania, poczucia winy, bezradności i depresji. Następuje **faza utraty nadziei**, ponieważ nie ma już wyjścia z tej sytuacji i nie można kontynuować gry (np. z powodu braku środków). Wg Custera jest kilka możliwych scenariuszy: samobójstwo, przestępstwa i więzienie, szaleństwo czy zwrócenie się po pomoc.

Hazardziści decydują się na zwrócenie po pomoc, kiedy kryzys spowodowany grą osiągnął spore rozmiary. Wizyta u specjalisty najczęściej jest konsekwencją interwencji rodziny i bliskich. Rodzina o problemie dowiaduje się bardzo późno, dopiero na etapie grania desperackiego. Przeżywa wtedy szok i wiele silnych emocji, m.in. przerażenie, wściekłość, bezradność. Bliskim hazardzisty trudno jest spojrzeć na działania i ich konsekwencje z perspektywy choroby. Podstawowym problemem stają się ogromne długi, a utrata kontroli nad grą hazardową zostaje zepchnięta na drugi plan.

Leczenie patologicznego hazardu opiera się przede wszystkim na psychoterapii. Terapia jest procesem, który wymaga zaangażowania i otwartości ze strony pacjenta. Celem pierwszego etapu terapii jest przede wszystkim wzmacnianie motywacji do zmiany poprzez pogłębianie świadomości mechanizmów choroby (przede wszystkim utraty kontroli nad grą) oraz jej konsekwencji (głównie długów). Niezwykle ważnym obszarem pracy terapeutycznej jest stworzenie realnego planu spłaty długów oraz akceptacja długoletnich konsekwencji gry w miejsce „snu o wielkiej wygranej”. Proces terapeutyczny wzmacnia kontrola finansów hazardzisty prowadzona przez osobę z otoczenia pacjenta. Zalecana jest zasada ograniczonego zaufania w obszarze finansów, np. brak dostępu do konta bankowego, rozliczanie się z wydanej gotówki. W dalszym etapie terapii poruszane są również tematy takie jak pustka po zaprzestaniu gry, rola i znaczenie gry hazardowej w życiu.

* dr Robert Custer – amerykański pionier leczenia patologicznego hazardu

Agnieszka Duda Krakowskie Centrum Terapii Uzależnień

AGNIESZKA DUDA – psycholog, specjalista psychoterapii uzależnień, psychoterapeuta i terapeuta psychodramy w procesie certyfikacji; wiceprezes Krakowskiego Stowarzyszenia Terapeutów Uzależnień, wicedyrektor Krakowskiego Centrum Terapii Uzależnień, doświadczenie zawodowe: prowadzenie

terapii indywidualnej i grupowej osób uzależnionych oraz ich bliskich, prowadzenie szkoleń dotyczących skutecznych metod profilaktyki, diagnozy i terapii patologicznego hazardu, koordynowanie projektów dofinansowanych z Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych.

CYTATY, OPINIE

„Problem zaczyna się wtedy, kiedy człowiek nie może przestać grać, kiedy ma obsesyjne myśli, że za wszelką cenę musi się odegrać. I idzie do kasyna, gdzie potrafi spędzić kilka dni, czy wypełnia kupony totka, przeznaczając na to istotną część swoich dochodów.(...) Jedni przegrywają każde zarobione 20 zł, inni 200 tys. dolarów. Miałem pacjenta, którego przyprowadziła żona z siostrą, gdy przegrał kilkaset tysięcy dolarów i uważał, że nie była to wielka suma. Inny, taksówkarz, wydawał każdą zarobioną złotówkę. Znam przypadek ojca, który wybierał dziecku pieniądze ze skarbonki, by grać (...) Nakryć hazardzistę na gorącym uczynku nie jest wcale tak łatwo. Alkoholika, kiedy pije, wszyscy widzą, łatwo go rozpoznać. Hazardzista wygląda jak każdy inny człowiek”

dr MED BOHDAN WORONOWICZ,
SPECJALISTA PSYCHOTERAPII UZALEŻNIEŃ PSYCHIATRA,
„NIEBEZPIECZNE SĄ GŁÓWNI WIDEOLOTERIE I AUTOMATY DO GIER” RZECZPOSPOLITA, 07.07.2012

„Nawet milion nałogowych graczy jest już w Polsce – szacują terapeuci i prawnicy, do których trafiają ofiary ruletki, kart, automatów czy zakładów sportowych. To tylko szacunki, bo rozmiarów zjawiska dotąd nikt nie zbadał (...) Eksperci uważają, że nałogowych graczy przybyło, gdy kilka lat temu masowo pojawili się tzw. jednoręcy bandyci. Zanim trzy lata temu po aferze hazardowej państwo zdecydowało, że automaty mogą stać tylko w kasynach, hazardem zdążyła się zarazić rzesza ludzi.”

GRAŻYNA ZAWADKA
„NIEWIDOCZNY NAŁÓG LUDZI SUKCES”,
RZECZPOSPOLITA, 07.07.2012

„Najbardziej zagrożone są osoby poniżej 18 lat, czyli te, które zgodnie z prawem z hazardem nie powinny mieć nic wspólnego – mówi Danuta Muszyńska, kierownik Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych (...) co trzeciemu opolskiemu gimnazjaliście zdarzyło się grać na pieniądze. – W szkołach ponadgimnazjalnych odsetek ten jest jeszcze większy i wynosi ponad 37 proc. – dodaje Mirosława Olszewska, specjalistka od uzależnień i pełnomocnik zarządu województwa opolskiego ds. przeciwdziałania narkomanii”.

MIRELA MAZURKIEWICZ
„W SZPONACH HAZARDU”,
Trybuna Opolska, 2012.10.17

„Robert Rutkowski terapeuta uzależnień, PRZEWODNICZĄCY MAZOWIECKIEGO TOWARZYSTWA RODZIN i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych \\\",Portów z U\\\".

W nałogowym hazardzie nie chodzi o wygraną, tylko o to, żeby grać. Mechanizm jest podobny jak przy uzależnieniu od narkotyków, alkoholu, seksu. Nie rodzaj substancji jest ważny, ale przyjemność, którą dają (...). Groźny jest ten rodzaj hazardu, który jest najbardziej powszechny. A więc automaty, jednoręcy bandyci. Kolorowe maszyny ustawione w niepozornych punktach. One najbardziej uzależniają, dlatego że chodzi o małe wygrane. A im wygrana mniejsza, tym mniejszy dyskomfort związany ze strachem w razie przegranej”.

Robert Rutkowski – terapeuta uzależnień, PRZEWODNICZĄCY MAZOWIECKIEGO TOWARZYSTWA RODZIN i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych, „Powrót z U”
„W KRYZYSIE WIĘCEJ LUDZI”
RZECZPOSPOLITA, 2012.11.28

„W największej grupie ryzyka są samotni mężczyźni w wieku około 30 lat, mieszkający w dużych miastach. Pierwsze przejawy uzależnienia często pojawiają się już w wieku młodzieńczym. Kobiety wpadają w sidła hazardu nieco później, mniej więcej w połowie swojego życia. Kiedy poddają się leczeniu, siedzą już po uszy w długach, z ryzykiem popełnienia samobójstwa i często mają za sobą czyny przestępcze, popełniane w celu zdobycia środków do gry. Około 30% hazardzistów jest także uzależnionych od alkoholu lub narkotyków. (...)nawet do 50% hazardzistów ma problemy z depresją, przejawiające się złym nastrojem lub brakiem zainteresowania czymkolwiek. 25% hazardzistów, którzy zgłosili się na leczenie, próbowało wcześniej popełnić samobójstwo. Szczególnie niepokojące jest to, że u ponad 90% hazardzistów stwierdzono zaburzenia osobowości.”

dr Thorsten Heedt, specjalista z zakresu psychoterapii., <http://pl.pokerstrategy.com/strategy/psychology/695/1/PokerStrategy.com>

Niebezpieczne automaty

Według specjalistów od uzależnień poszczególne gry hazardowe mają różny potencjał uzależniający – najbardziej zagrożone są osoby grające na automatach o niskich wygranych oraz bywalcy kasyn.

Zgodnie z ustawą o grach hazardowych na automatach grać mogą wyłącznie osoby, które ukończyły 18 lat. Stworzone w ustawie mechanizmy mają na celu przede wszystkim niedopuszczenie do gry osób niepełnoletnich, które nie są w stanie ocenić ryzyka związanego z hazardem i przez to są szczególnie podatne na zagrożenia, jakie on ze sobą niesie. Dlatego też gra na automatach do gier może odbywać się wyłącznie w wyznaczonych miejscach (kasyna gry, salony gier, punkty gier na automatach o niskich wygranych), prowadzonych przez podmioty posiadające odpowiednie koncesje i zezwolenia.

Podmioty zarządzające i prowadzące działalność w zakresie gier hazardowych są obowiązane prowadzić działalność zgodnie z udzielonym im zezwoleniem lub koncesją, zatwierdzonym regulaminem gry oraz przepisami prawa. Tym samym muszą przestrzegać zasad, które w zamierzeniu mają na celu ochronę graczy. W szczególności podmioty te powinny umieścić w widocznym miejscu informację o zakazie uczestniczenia w grach osobom, które nie ukończyły 18 lat, informować grających o zasadach gry, sprawnie rozpatrywać skargi graczy. Do ich obowiązków należy także skuteczna i sprawna rejestracja graczy, kontrola tożsamości gości w kasynach i salonach gier, a także utrzymywanie automatów do gier w odpowiednim stanie technicznym. Automaty i urządzenia do gier powinny bowiem być przystosowane do ochrony praw grających i realizacji przepisów ustawy.

Mechanizmy służące ochronie praw grających, co oczywiste, nie są zapewnione przez zarządzających nielegalne gry. Co więcej, stosowane przez nich praktyki godzą w interesy graczy, wprowadzają w błąd, narażają na straty. Często działalność taka przedstawiana jest, jako działalność rozrywkowa, niemająca nic wspólnego z hazardem.

W ostatnim czasie Służba Celna wykryła nowe formy maskowania urządzania i prowadzenia gier na automatach, np. poprzez wykorzystywanie tzw. **symulatorów do gier, czy też terminali internetowych zwanych „kioskami internetowymi”**. Takie symulatory do gier przedstawiane są graczom, jako urządzenia zręcznościowe i zabawowe. Są to często urządzenia ładujące podobne do typowych automatów do gier hazardowych. Niejednokrotnie są to tak naprawdę przerobione typowe automaty do gier hazardowych, tyle, że wyposażone w dodatkowe elementy maskujące ich prawdziwy charakter. Ma to stwarzać pozór, że wygrana zależy od zręczności, refleksu i wiedzy gracza, a nie od przypadku i losowości. Tymczasem prawdopodobieństwo wygranej uzależnione jest faktycznie od częstotliwości ustalonej „z góry” przez właściciela automatu – nielegalnie oferującego gry na takich urządzeniach.

Z kolei **terminale internetowe** wizualnie są także podobne do automatów do gier hazardowych, stanowiąc ich bardziej technologicznie rozwiniętą formę, przypominającą coraz częściej urządzenia komputerowe. Proces gier na nich jest identyczny jak w typowym automacie do gier, natomiast informatycznie nie odbywa się w terminalu, tylko poza nim na serwerze, na którym jest umieszczone oprogramowanie do gier.

Inną formą kamuflowania gier na automatach z wykorzystaniem terminali internetowych jest **rzekome inwestowanie** na

oferowanych platformach inwestycyjnych w **ultrakrótkoterminowe opcje walutowe** – wizualizowane za pomocą symboli gier na automatach. W rzeczywistości może dochodzić do nielegalnych gier hazardowych, bowiem żadne środki zaangażowane w grę nie są inwestowane w instrumenty finansowe. Same urządzenia natomiast są wyposażone w mechanizmy mające utrudnić kontrolę np. gracze mają możliwość zdalnego wyłączenia procesu gry telefonem komórkowym, pilotem lub ukrytym przyciskiem.

Niepokojącym zjawiskiem jest także z uwagi na dostępność i anonimowość prowadzenie nielegalnych gier hazardowych w Internecie. Podmioty prowadzące nielegalną działalność nastawione są na przyciągnięcie gracza (niezależnie od wieku) i osiągnięcie szybkiego zysku.

Nielegalne serwisy nie weryfikują wieku graczy, można tam wpisać dowolne dane i założyć konto, a jego zasilenie nie jest trudne.

W razie podejrzenia nielegalnego urządzania gier hazardowych np. gier na automatach bez wymaganego zezwolenia,

Część nastolatków ma łatwy dostęp do kart kredytowych rodziców, wielu ma własne konta w bankach. Traktują taką formę hazardu jak wirtualną zabawę. Tymczasem, odwiedzając witryny hazardowe przegrywają tam prawdziwe pieniądze.

prosimy o informację na całodobowy numer interwencyjny Służby Celnej (tu powinien znaleźć się link do informacji na stronie MF) lub o jej przesłanie na adres e-mail: **powiadom-clo@mofnet.gov.pl**

mł. asp. Justyna Bioły-Kobyłańska
Izba Celna w Opolu

Nie dajmy się oszukać!

Automaty do gry nie mają wiele wspólnego ze zręcznością

Nielegalne urządzenie gier hazardowych ma często charakter kryminogenny - wiąże się z wysokim ryzykiem oszustw, bankructw, praniem „brudnych pieniędzy”, penetracją ze strony zorganizowanej przestępczości czy uszczuplaniem należności podatkowych. W krajach europejskich państwo z reguły zapewniło sobie monopol na gry hazardowe, a wpływy z tej działalności przeznaczają się na cele społeczne – finansowanie kultury, sportu czy pomoc społeczną.

Urządzanie gier hazardowych jest w Polsce dozwolone po uzyskaniu odpowiednich zezwoleń i na zasadach określonych w przepisach prawa. Zgodnie z „Ustawą z dnia 19 listopada 2019 roku o grach hazardowych” Służba Celna sprawuje nadzór nad urządzaniem hazardu w Polsce. Do obowiązków celników należy m.in. laboratoryjne badanie automatów do gry.

Badania są prowadzone w nowoczesnie wyposażonych laboratoriach celnych w Białymstoku, Gdyni i Przemyślu. Automaty bada się laboratoryjnie by jednoznacznie określić cha-

rakter gry, do jakiej może być wykorzystane dane urządzenie. Przystępny proceder nielegalnego urządzania gier na automatach polega najczęściej na zadeklarowaniu, że automat jest zręcznościowy, a więc nie ma w nim czynnika losowości. Niemal w 100% okazuje się to nieprawdą. Innym nielegalnym działaniem jest ingerencja w urządzenie i podwyższanie stawki gry oraz kwoty wygranej.

Automaty do gry – niezależnie od tego, czy stoją w kasynie czy w przysłowiowej budce z hot dogami - są to wyłącznie komputery specjalnego przeznaczenia, wyposażone w specjalne oprogramowanie umożliwiające rozgrywanie gier hazardowych. Mają one umożliwić zarabianie pieniędzy przez właścicieli, a więc zostały zaprogramowane tak, by wypłacały mniej pieniędzy, niż przyjmują.

Elementy widoczne z zewnątrz automatu nie mają zasadniczego wpływu na charakter gry. Dla uzyskanych wyników mają one drugorzędne znaczenie. Część z nich ma natomiast wywołać złudną świadomość gracza, że cokolwiek zależy od niego.

Najistotniejszą częścią urządzenia jest generator liczb losowych (RNG - random number generator), od którego zależą uzyskiwane wyniki rozgrywanych gier. Generator liczb losowych jest „sercem” każdego urządzenia wykorzystywanego do urządzania gier hazardowych. Jest to program komputerowy lub układ elektroniczny, generujący ciąg liczb losowych. Generator liczb losowych jest bowiem urządzeniem, które nie generuje liczb, które da się przewidzieć, lecz tzw. „zdarzenia losowe”.

Przystępny proceder nielegalnego urządzania gier na automatach polega najczęściej na zadeklarowaniu, że automat jest zręcznościowy, a więc nie ma w nim czynnika losowości. Niemal w 100% okazuje się to nieprawdą.

ZWALCZANIE NIELEGALNEGO HAZARDU

Widok zewnętrzny przykładowego automatu do urządzenia gier hazardowych

Wszystkie aspekty gry, począwszy od włożenia do automatu monety lub banknotu do ustalenia wyniku każdej gry, kontrolowane są przez technologie, w których RNG odrywa rolę najważniejszą. Dlatego właśnie wynik gry w najmniejszym

stopniu nie zależy ani od umiejętności gracza, ani od jego woli czy szybkości reakcji. Automaty mają zaprogramowaną procentową „wygrywalność” dla poszczególnych gier a uzyskiwane wyniki są nieprzewidywalne dla gracza i nie zależą od jego woli czy też zręczności. Nie mają one charakteru zręcznościowego. Nie stosuje się takiego mechanizmu dla gier zręcznościowych.

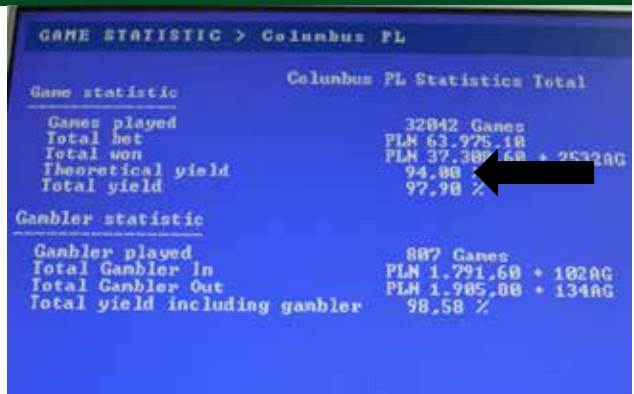
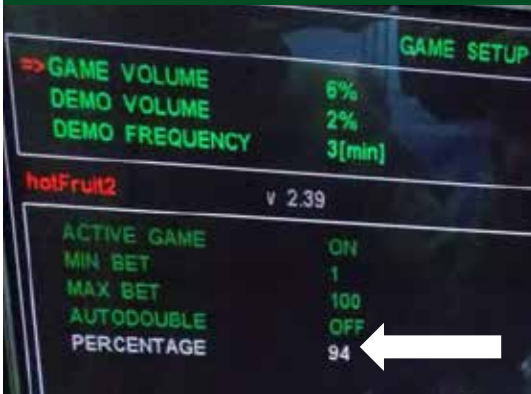
Najważniejszym elementem badań nielegalnych automatów jest określenie charakteru gier rozgrywanych na tych urządzeniach. Rolą laboratorium jest sprawdzenie przebiegu gier w typowych warunkach, w jakich znajduje się potencjalny gracz. Tylko z tej perspektywy można ocenić charakter losowy czy zręcznościowy urządzenia.

Urządzenia te posiadają generatory zdarzeń losowych oraz zaprogramowane teoretyczne procentowe wygryalności. Można więc z całą pewnością potwierdzić, iż mają one charakter losowy, nawet jeżeli posiadają drobne elementy zręcznościowe. Ich rolą jest zmylenie gracza, że ma jakkolwiek wpływ na prowadzoną grę.

Również pojawienie się licznika odmierzającego czas nie powoduje zmiany losowego charakteru rozgrywanych gier.

Większość urządzeń do gier znajdujących na rynku posiada dwa rodzaje gier tzw. gry bębnowe i karciane.

Automaty mają zaprogramowaną procentową „wygrywalność” dla poszczególnych gier a uzyskiwane wyniki są nieprzewidywalne dla gracza i nie zależą od jego woli czy też zręczności.

Przykładowe strony menu serwisowego automatu zawierające informacje nt. zaprogramowanej procentowej wygryalności

Generator liczb losowych

W przykładowej grze bębnowej przed rozpoczęciem gry gracz, za pomocą odpowiedniego przycisku, ustala stawkę za grę. Jednocześnie, wraz ze zmieniającą się stawką za grę, zmienia się tabela wygranych. Naciśnięcie przycisku uruchamiającego grę rozpoczyna grę – wizualizację obracających się bębnow z symbolami. Każda gra kończy się samoczynnym zatrzymaniem się bębnow. Gracz nie ma żadnej możliwości zatrzymania „bębnow”. To potwierdza, że wynik gry jest losowy, niezależny ani od jego woli ani od zręczności. Gracz nie ma wpływu na wybór symboli na bębnow. Tym samym nie ma wpływu na to, aby symbole ułożyły się w układ zapewniający wygraną. Nie ma także możliwości przewidywania układu symboli, jakie

ZWALCZANIE NIELEGALNEGO HAZARDU

Przykładowa gra gdzie odmierzany jest czas.

Przykładowy wygląd tzw. gry bębnowej

Przykładowy wygląd tzw. gry karcianej

wypadną w momencie zatrzymania kręcących się bębnow, co oznacza, że wyniki rozegranych gier zawsze pozostają dla niego nieprzewidywalne.

Natomiast w grze karcianej, po wybraniu przez gracza gry na ekranie ukazuje się rząd odwróconych rewersem (zasłoniętych) kart. Po ustaleniu przez gracza stawki za grę i naciśnięciu przycisku uruchamiającego grę, następuje pobranie punktów wg. wysokości ustalonej stawki i automatyczne rozdanie kart, czyli rozegranie gry. Rozdanie polega na wylosowaniu kart i odwróceniu ich awerssem. Gracz nie ma możliwości wcześniejszego podglądu kart. Po dokonaniu pierwszego rozdania

(losowania), przed każdym kolejnym (przed kolejną grą), gracz może pozostawiać sobie dowolnie wybrane karty do następnego rozdania. Wybrane karty zostają oznaczone czerwonym napisem STOP i nie są wymieniane przy następnym rozdaniu. Otrzymywane wyniki gier są losowe i niezależne ani od woli ani od zręczności gracza.

We wszystkich grach na automatach hazardowych gracz daje wyłącznie impuls uruchamiający grę. Naciskając przycisk wprowadza w ruch obrotowy bębny z symbolami lub rozdanie kart, natomiast otrzymywane rezultaty rozgrywanych gier zawsze są niezależne od jego woli i zręczności. Gry te mają w 100 % charakter losowy, nawet jeżeli podczas uruchamiania gier gracz musi się wykazać użyciem zręczności np. nacisnąć przycisk służący do uruchamiania gier podczas gdy ten jest podświetlony.

Do tego samego wniosku doszedł również Sąd Najwyższy stwierdzając w swoim orzeczeniu, iż gry na automacie mają charakter losowy, jeśli ich wyniki są nieprzewidywalne dla gracza, a występujące elementy zręczności mają charakter marginalny, jak to ma miejsce w przypadku przebadanych automatów.

Rozgrywanie gier na automatach, w których wykorzystywany jest generator zdarzeń losowych, (czyli 99,9 % automatów znajdujących się na polskim rynku), dla gracza sprowadza się wyłącznie do uruchomienia gry. Kiedyś było to pociągnięcie za dźwignię, a dziś jest to naciśnięcie przycisku. reszta niestety zależy wyłącznie od urządzenia losowego zaprogramowanego tak, żeby gracz więcej do niego wpłacił niż wypłacił ...

Ilona Kućmierczyk
Naczelnik Wydziału Laboratorium Celne
Izba Celna w Przemyślu

Sąd Najwyższy orzekł, iż gry na automacie mają charakter losowy, jeśli ich wyniki są nieprzewidywalne dla gracza, a występujące elementy zręczności mają charakter marginalny, jak to ma miejsce w przypadku przebadanych automatów.

Szkody społeczne i finansowe wynikające z uprawiania hazardu mogą być tak duże, że niezbędna staje się regulacja tego rynku przez państwo i ochrona społeczeństwa przed zagrożeniami wynikającymi z uprawiania hazardu.

Kontrola i zwalczanie nielegalnego hazardu

W sferze nielegalnego urządzania gier na automatach można wyróżnić z kolei trzy różne rodzaje nielegalnej działalności: urządzanie nielegalnych gier z wykorzystaniem terminali (kiosków internetowych), urządzanie nielegalnych gier na symulatorach oraz urządzanie gier bez zezwolenia na tradycyjnych (klasycznych) automatach.

Terminale – kioski internetowe

Jednym ze sposobów nielegalnego urządzania gier na automatach jest wykorzystanie terminali (kiosków internetowych). Przystępstwo polega na tym, że pod pozorem kiosku umożliwiającego skorzystanie z internetu, na tych urządzeniach oferowane są nielegalne gry hazardowe on-line.

Urządzenia te, za pośrednictwem łączy sieci internetowej, umożliwiają graczom rozgrywanie gier hazardowych tak, jak na „zwykłych” automatach. Opłatę za taką grę z wykorzystaniem terminali internetowych można było uiścić w lokalu, w którym znajdował się terminal internetowy, poprzez czytnik banknotów lub wrzutnik monet w samym urządzeniu lub u osoby obsługującej terminale. Osoba przyjmująca opłaty zazwyczaj dysponuje drugim komputerem podłączonym do sieci internetowej i wpłaca stawkę za grę odpowiadającą kwocie, jaką w gotówce przekazał jej gracz. Wypłaca też nagrody za wygrane, które wyświetlane są w postaci punktów. Urządzenia takie wstawiane są zazwyczaj do lokali mających uchodzić za kawiarenki internetowe, do działających punktów gier na automatach o niskich wygranych obok funkcjonujących automatów oraz do miejsc, w których wcześniej funkcjonowały zlikwidowane punkty gier.

Służba Celna zidentyfikowała dwa typy terminali (kiosków internetowych):

- Urządzenia skonstruowane w ten sposób, żeby można było je zdalnie wyłączyć, co ma utrudnić kontrolę, ponieważ w momencie rozpoczęcia kontroli przez funkcjonariuszy celnych obraz z symbolami gier typowych dla automatów „znika”, a w jego miejsce pojawia się plansza z typowymi gramami zręcznościowymi i urządzenie „udaje” standardowy terminal „kawiarenki internetowej” lub „automat zręcznościowy”.
- terminale (typu CSANI), na których nielegalnie urządzane są gry na automatach w sposób, który sugeruje możliwość uczestnictwa w rynku opcji walutowych (kupna – sprzedaży walut). Na ekranach takich urządzeń wyświetlane są ruchome bębny z symbolami hazardowymi, takimi jak w tradycyjnych automatach do gier („tzw. owocówkach”) oraz informacje (wykresy) pozorujące bieżące notowania rynku opcji walutowych.

Często zdarza się, że organizatorzy takich nielegalnych gier, dla stworzenia pozorów legalności swojej działalności, posługują się opiniami instytucji i organów państwowych, które dotyczą zupełnie innych rodzajów gier.

Chodzi o to, aby zbudować nieprawdziwe poczucie, że gracze uczestniczą w legalnym przedsięwzięciu. W rzeczywistości są to gry hazardowe i nie mają nic wspólnego z legalną działalnością.

W 2013 r. Służba Celna w zatrzymała 1649 terminali internetowych, na których urządzane były nielegalne gry hazardowe.

Automaty do gier – symulatory gier zręcznościowych

Bardzo popularnym sposobem łamania prawa jest urządzanie nielegalnych gier z wykorzystaniem automatów, które mają symulować gry zręcznościowe. Są to automaty do gier hazardowych, w których wygrane są wypłacane poza urządzeniem np. przez obsługę lokalu lub barmana. Urządzający takie, nielegalne gry hazardowe na symulatorach zręcznościowych, dla upozorowania legalności takiego działania, zamieszczają na urządzeniach informacje, że automat służy wyłącznie do zabawy i nie realizuje wygranych. Nie jest to prawdą. Oprócz tego w urządzeniach są instalowane inne elementy mające pozorować legalność działania i wprowadzać graczy w błąd. Są to np. ograniczniki czasowe albo elementy zręcznościowe.

W 2013 r. Służba Celna w zatrzymała 1574 automaty, na których urządzane były nielegalne gry hazardowe „udające gry zręcznościowe”.

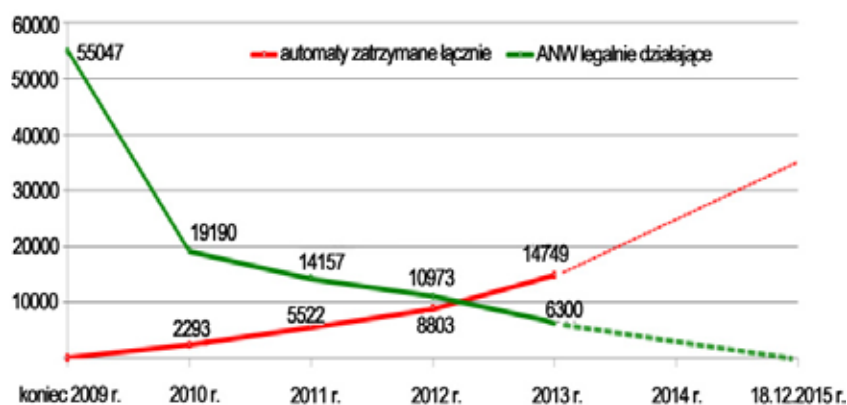
Tradycyjne (klasyczne) automaty do gier

Kolejnym sposobem nielegalnego urządzania gier na automatach jest urządzanie takich gier z wykorzystaniem tradycyjnych (klasycznych) automatów do gier. Dają one możliwość gry o wygrane pieniężne lub rzeczowe. Wypłaty wygranej dokonuje automat.

W ubiegłym roku Służba Celna odnotowała wzrost przypadków urządzania gier na automatach bez zezwolenia. Jest to spowodowane wygaszaniem rynku gier na automatach (brakiem nowych zezwoleń na prowadzenie salonów gier na automatach oraz na urządzanie gier na automatach o niskich wygranych) oraz wyższą skutecznością kontroli prowadzonych przez Służbę Celną.

Liczba eliminowanych z nielegalnego rynku przez Służbę Celną urządzeń, na których urządzane są nielegalne gry stale rośnie. Znacząco zwiększyła się w 2013 r., w porównaniu do lat ubiegłych. Szczególnie niepokojący jest fakt, że rośnie liczba zatrzymanych automatów, działających wcześniej, jako automaty o niskich wygranych, które po niewielkich przeróbkach powróciły na rynek jako nielegalne automaty „wysokowygraniowe”.

W 2013 r. Służba Celna w zatrzymała 2 554 automaty tego typu, na których urządzane były gry hazardowe bez zezwolenia.

Wykres: zależność pomiędzy zmniejszającą się liczbą funkcjonujących automatów o niskich wygranych, a wzrastającą liczbą zatrzymanych w tym okresie automatów, a na których nielegalnie urządzano gry hazardowe

Kontrola hazardu w Internecie

Służba Celna prowadzi monitoring urządzania gier hazardowych w Internecie i identyfikuje domeny internetowe, za pomocą, których prowadzona taka, nielegalna działalność. W zakresie zakładów wzajemnych dotyczy to w szczególności niedozwolonej reklamy i promocji takich zakładów oraz kierowania oferty do polskich odbiorców przez podmioty zagraniczne nieposiadające zezwolenia na prowadzenie takiej działalności w Polsce.

Zwalczanie nielegalnej organizacji zakładów wzajemnych (bukmacherka), w tym także w sieci Internet, szczególną rolę odgrywają Izba Celna w Szczecinie i Izba Celna w Opolu. W Szczecinie została powołana specjalna komórka realizująca zadania z zakresu kontroli gier hazardowych, a w Opolu specjalna komórka zajmująca się kontrolą e-hazardu.

Ponadto Służba Celna współpracuje z organizacjami zrzeszającymi legalnie działające podmioty branży hazardowej (np. Stowarzyszenie Pracodawców i Pracowników Firm Bukmacherskich) oraz prowadzi działania profilaktyczne zapobiegające udziałowi polskich graczy w nielegalnych grach hazardowych w sieci Internet.

Przeciwdziałanie nielegalnemu hazardowi w Internecie koncentruje się przede wszystkim na:

- zwalczaniu polskojęzycznej reklamy i promocji gier hazardowych oferowanych przez podmioty zagraniczne,
- *ściganiu osób* czerpiących zyski z procederu pozyskiwania nowych klientów dla podmiotów zagranicznych, zwłaszcza branży bukmacherskiej,
- *ściganiu uczestników* nielegalnych gier hazardowych,
- zapobieganiu przestępstwom skarbowym poprzez współpracę z hostingodawcami w zakresie uniemożliwienia dostępu do treści o niedozwolonej tematyce hazardowej.

Działania te, ze względu na istniejące rozwiązania prawne, są jednak długotrwałe. Często, bowiem, zarówno abonent do-

meny internetowej, jak i podmiot organizujący taką działalność są zarejestrowani za granicą.

Służba Celna, nie mając możliwości blokowania stron z niedozwolonymi treściami z zakresu hazardu, występuje na podst. ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną do podmiotów udostępniających miejsca na serwerach (hostingodawców) z żądaniem uniemożliwienia dostępu do niezgodnych z prawem treści. Najpierw identyfikuje się krajowego hostingodawcę, aby następnie zawiadomia się go o bezprawnym charakterze danych przechowywanych na jego serwerze. Jednocześnie wskazuje się na konieczność niezwłocznego uniemożliwienia dostępu do tych danych pod groźbą zastosowania sankcji karnych skarbowych. Hostingodawca

jest prawnie zobowiązany do tego, by jak najszybciej uniemożliwić dostęp do tych danych, a w przypadku niezastosowania się do urzędowego wezwania, może zostać pociągnięty do odpowiedzialności.

Przepisy ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną przewidują, że świadczenie usług drogą elektroniczną w zakresie gier hazardowych podlega prawu polskiemu, w przypadku gdy gra hazardowa jest urządzana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub usługobiorca uczestniczy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w grze hazardowej. Hazard w internecie podlega polskiemu prawu także, gdy usługa jest kierowana do odbiorców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności dostępne jest korzystanie z niej w języku polskim lub gdy jest reklamowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W 2013 i w I połowie 2014 roku Służba Celna zidentyfikowała ponad 1000 domen, na których były urządzone gry internetowe z naruszeniem prawa. W 230 przypadkach hostingodawcy już usunęli z nich niedozwolone treści lub uniemożliwili dostęp do nich.

Złudna anonimowość w sieci Internet sprzyja poczuciu bezpieczeństwa nie tylko urządzających nielegalne gry, ale również graczy, którzy w nich uczestniczą. Z pewnością nie wszyscy z nich są świadomi faktu, że **uczestniczenie** na terytorium RP w zagranicznej grze losowej lub zakładzie wzajemnym jest również łamaniem prawa.

Dzięki współpracy z prokuraturą Służba Celna dociera również takich graczy. Toczy się już ponad 1000 postępowań przygotowawczych ws. udziału w nielegalnym hazardzie.

Uczestniczenie na terytorium RP w nielegalnych grach hazardowych jest również łamaniem prawa.

ZWALCZANIE NIELEGALNEGO HAZARDU

Rola laboratoriów celnych w zwalczaniu nielegalnego hazardu

Ogromną rolę w procesie zwalczania nielegalnego urządzania gier na automatach odrywają laboratoria celne. Przestępcy podejmują ogromny wysiłek w celu stworzenia pozorów legalnej działalności. Przestępcza działalność polega na „upodobnieniu” automatów do „symulatorów”, „gier na opcjach walutowych” lub „kawiarenek internetowych”. Dlatego, żeby zebrać materiał dowodowy, niezbędne są badania laboratoryjne automatów przeprowadzone z wykorzystaniem specjalistycznej

wiedzy i odpowiedniego wyposażenia technicznego. Takimi możliwościami dysponują laboratoria Służby Celnej w Białymstoku i Przemysłu.

Z powodu wielkiej liczby zatrzymanych automatów do gry, oczekujących na zbadanie, na wniosek Laboratorium Celnego w Gdyni rozpoczęła się procedura nadawania upoważnienia do badań technicznych automatów temu laboratorium.

st. asp. Arkadiusz Łaba
Ministerstwo Finansów

Wakacyjny hazard

Okres wakacji to szczególny czas dla funkcjonariuszy Służby Celnej z komórek specjalizujących się w zwalczaniu nielegalnego hazardu. Funkcjonariusze działając m. in. w ramach akcji „Bezpieczne Wakacje” w miesiącach czerwcu, lipcu i sierpniu br. skupiali się na obszarach niosących niepożądane skutki dla ludzi młodych.

Chodzą tutaj oczywiście o uzależnienie od hazardu a szczególnie nielegalną grę na automatach. Szacuje się, że ponad 50 tys. osób w Polsce jest uzależnionych, a narażonych na ryzyko uzależnienia od różnego rodzaju gier hazardowych jest blisko 200 tys. osób. Problem jest na tyle poważny, że oprócz leczenia osób uzależnionych przez Narodowy Fundusz Zdrowia, już w 2009 roku powołano specjalny Fundusz Rozwiązywania Problemów Hazardowych, którego zadaniem jest pomoc uzależnionym.

Jednym z zadań nałożonych na Służbę Celną jest walka z nielegalnym hazardem. Funkcjonariusze z Izby Celnej w Szczecinie angażują się w nią już od lat, bazując na: doświadczeniu, nowoczesnych narzędziach analizy ryzyka, współpracy z innymi organami administracji publicznej jak i nieocenionymi sygnałami od społeczeństwa, celnicy skutecznie likwidują kolejne punkty, w których właściciele zezwolili na wstawienie działających niezgodnie z *ustawą o grach hazardowych* (2009) automatów do gier. Funkcjonariusze Izby Celnej Szczecinie tylko w okresie wakacji zatrzymali do dalszego postępowania 274 nielegalne automaty do gier.

Ważnym wyznacznikiem skutecznej walki z nielegalnymi automatami jest wskaźnik odnawialności miejsc, w których dokonano zatrzymania. Dlatego prowadzony jest monitoring takich

miejsc. Jedno z miejsc, gdzie już w przeszłości dokonano kontroli z rekordowym ujawnieniem znajdowało się na Targowisku Miejskim Szczecin-Centrum tzw. „Turzynie”, ponowna kontrola przyniosła zaskakujące wyniki – zajęto 41 urządzeń, na których prowadzono gry hazardowe. Urządzenia znajdowały się w 11 lokalach. Należy tu zaznaczyć, że w 6 z tych miejsc, w miesiącu czerwcu zajęto 47 nielegalnych automatów. Nie zniechęciło to bynajmniej osób czerpiących zyski z nielegalnego hazardu, skoro w dwa miesiące później opustoszałe wcześniej lokale ponownie wypełniły się nielegalnymi urządzeniami. Monitoring miejsc, w których wcześniej dokonano zatrzymania jest bardzo skutecznym narzędziem do walki z nielegalnymi punktami gier. Jak pokazuje praktyka wcześniej czy później na większość lokali, w których ujawniono nielegalne automaty, widnieją przyklejone na szybach ogłoszenia „WYNAJME” lub „SPRZEDAM”.

Przypominamy, że zgodnie z *ustawą o grach hazardowych* automaty mogą znajdować się tylko w wyznaczonych miejscach, których właściciele posiadają koncesję/zezwoleń (kasyna, salony i punkty). Należy tu zaznaczyć, iż na rynku znajduje się jeszcze grupa automatów z zezwoleniami wydanymi na podstawie wcześniejszych przepisów, które to wygasną w przyszłym roku. Za posiadanie automatu do gier bez specjalnego zezwolenia grozi kara administracyjna 12 tys. złotych za każdy automat oraz odpowiedzialność z Kodeksu karnego skarbowego.

rew. Michał Szadokierski
rzecznik prasowy Izby Celnej w Szczecinie

Pomorskie Las Vegas

Zajęciem ośmiu automatów, na których były urządzone nielegalne gry hazardowe zakończyły się dwie kontrole funkcjonariuszy Referatu Dozoru II Urzędu Celnego w Gdańsku.

Efektem pierwszej z nich, 26 września w Starogardzie Gdańskim, były zatrzymanie pięciu urządzeń o wartości 60 tysięcy złotych.

ZWALCZANIE NIELEGALNEGO HAZARDU

Pomorskie Las Vegas

Druga kontrola, tym razem przeprowadzona 30 września w Gdańsku, zakończyła się zajęciem trzech automatów o wartości 36 tysięcy zł. W obu przypadkach, nielegalny charakter urządzanych gier potwierdziły eksperymenty. Funkcjonariusze ustalili, że są one prowadzone bez wymaganego zezwolenia, natomiast zawierają element losowości, gracz ma szansę na wygrane rzeczowe. Dodatkowo oba lokale były oznaczone w sposób spełniający kryteria zabronionej reklamy gier hazardowych. Materiały z obu kontroli, w których uczestniczyli również funkcjonariusze Policji i CBS, trafiły do Referatu Dochodzeniowo-Śledczego oraz Referatu Akcyzy i Gier Urzędu Celnego w Gdańsku do dalszego postępowania.

st. rachm. Marcin Daczko
rzecznik prasowy
Izby Celnej w Gdyni

Łódzka Służba Celna skutecznie walczy z nielegalnym hazardem

Tylko w pierwszym półroczu bieżącego roku do łódzkiego magazynu depozytowego trafiły 293 urządzenia do gier hazardowych, funkcjonujące niezgodnie z obowiązującym prawem.

Kolejny punkt z nielegalnymi automatami do gier, które zgodnie z ustawą o grach hazardowych powinny znajdować się jedynie w kasynach gry, funkcjonariusze Służby Celnej z Oddziału Celnego w Sieradzu Urzędu Celnego I w Łodzi zlikwidowali we wtorek, 5 sierpnia br. Do mieszczącego się w centrum Łasku (woj. łódzkie) lokalu, w którym według wcześniejszych ustaleń miały być nielegalnie urządzone gry hazardowe, celnicy wkroczyli około południa.

Podejrzenia celników, co do nielegalnego charakteru wszystkich działających w kontrolowanym lokalu automatów do gier, potwierdziły przeprowadzone w trakcie czynności eksperymenty procesowe. Po ustaleniu, iż gry urządzone na kwestiono-

wanych automatach mają charakter losowy oraz można w nich uzyskać wygrane rzeczowe, funkcjonariusze celni zarekwirowali pięć znajdujących się w lokalu urządzeń do gier hazardowych.

Automaty zostały zajęte, jako dowód w sprawie karnej skarbowej prowadzonej przez Urząd Celny I w Łodzi, gdyż nielegalne urządzenie i prowadzenie gier na automatach, gier losowych lub zakładów wzajemnych jest przestępstwem karnym skarbowym, za które grozi wysoka grzywna, kara pozbawienia wolności lub obie te kary łącznie.

Na potrzeby prowadzonego dochodzenia funkcjonariusze zabezpieczyli również pięć pilotów służących m.in. do zdalnego wyłączania maszyn w przypadku nieprzewidzianych okoliczności, takich jak np. kontrola funkcjonariuszy celnych.

st. rachm. Beata Bińczyk
zastępca rzecznika prasowego Izby Celnej w Łodzi

Ułatwienia w organizacji loterii

7 listopada br. Sejm RP uchwalił nowelizację Ustawy o grach hazardowych, wprowadzającą ułatwienia w urządzaniu przez organizacje pożytku publicznego loterii fantowych oraz gry bingo fantowe.

Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540 ze zm.), określa zasady urządzania gier losowych, do których zalicza się między innymi loterie fanto-

we i grę bingo fantowe. W celu ułatwienia organizowania tego rodzaju gier, przewidziano w ustawie uproszczone zasady ich urządzania, jednak wartość puli wygranych nie może przekroczyć kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, a która w 2014 r. wynosi **3.785,38 zł**.

Mimo wprowadzonych ułatwień w tym zakresie osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne niemające

ZWALCZANIE NIELEGALNEGO HAZARDU

osobowości prawnej, które organizują tzw. „małe loterie”, bardzo często są nieświadome konieczności zgłoszenia takiego przedsięwzięcia właściwemu naczelnikowi urzędu celnego nie później niż 30 dni przed dniem rozpoczęcia tej gry. Dochodzi zatem do sytuacji, w której organizator gry zagrożony jest karą pieniężną, a także postępowaniem o przestępstwo skarbowe, zagrożone karą grzywny przewidzianą w Kodeksie Karnym Skarbowym.

Służba Celna nie ma prawa odstąpić od kontroli, nawet gdy okaże się, że przewinienie jest „małej wagi”. Organy Służby Celnej doceniając wagę problemu, występują z inicjatywami popularyzowania wiedzy na ten temat wśród podmiotów uprawnionych do organizacji „małych loterii”. Prowadzone są akcje informacyjne w tym zakresie. Bardzo często zdarza się również, że sami zainteresowani zwracają się o przeprowadzenie szkoleń o tej tematyce. Jako przykład można tutaj przytoczyć, iż w dniu 12 października 2013 r. w Bobolicach koło Koszalina odbyło XIII Powiatowe Forum Sołtysów. W jego części szkoleniowej wzięli udział funkcjonariusze celni Izby Celnej w Szczecinie oraz Urzędu Celnego w Koszalinie. Celnicy omówili zagadnienia dotyczące organizacji „małych loterii fantowych”. Dodatkowo uczestnikom Forum funkcjonariusze przybliżyli zasady organizacji zbiórek pieniężnych. Wystąpienie dodatkowo wzbogaciło prezentacją multimedialną oraz ulotkami informacyjnymi. Prelekcja ta spotkała się z dużym zainteresowaniem ze strony słuchaczy, a pytań nie było końca. Tego rodzaju spotkania to dobra okazja do przekazywania szczegółowych i pełnych informacji na temat organizacji „małych loterii fantowych” oraz na pewno pozytywnie wpływa na wizerunek Służby Celnej.

4 kwietnia 2014 r., wpłynął do Sejmu poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o grach hazardowych, w której zawarto dodatkowe ułatwienia związane z urządzaniem loterii fantowych i gry bingo fantowe, organizowanych przez organizacje pożytku publicznego, a do reprezentowania stanowiska rządu w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Finansów.

Dotychczasowe przepisy ustawy o grach hazardowych, a w szczególności art. 7 ust. 1 ustawy, nakładają na podmioty organizujące loterie fantowe i gry bingo fantowe obowiązek uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora izby celnej. Wyjątkiem od tego obowiązku są gry, w których wartość puli wygranych nie przekracza jednokrotnej kwoty bazowej określonej w art. 70 ustawy (tj. kwoty 3.785,38 zł – w roku 2014 r.) i w tym wypadku obowiązuje jedynie wymóg zgłoszenia organizowanej loterii fantowej lub gry bingo fantowe właściwemu naczelnikowi urzędu celnego (art. 7 ust. 1a ustawy). Obowiązek uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora izby celnej na przeprowadzenie loterii fantowych i gry bingo fantowe dotyczy zarówno osób fizycznych, osób prawnych jak i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej. Wymóg ten dotyczy także zarówno podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, których zysk jest ściśle związany z grami hazardowymi jak i fundacji lub stowarzyszeń posiadających status organizacji pożytku publicznego, które dzięki organizacji tych gier pozyskują fundusze na realizację celów społecznych i dobroczynnych.

Dotychczas obowiązujące przepisy, nakładające na podmioty organizujące loterie fantowe i gry bingo fantowe (powyżej kwoty bazowej) obowiązek uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora izby celnej sprawiały, że organizacje pożytku publicznego, często rezygnowały ze stosowania tego narzędzia do pozyskiwania funduszy na cele społecznie użyteczne, w szczególności dobroczynne.

Wprowadzona zmiana przepisów ustawy doprowadziła głównie do podniesienia wartości puli wygranych w loteriach fantowych oraz gry bingo fantowe do piętnastokrotności kwoty bazowej (tj. 56.780,70 zł), o której mowa w art. 70 ustawy i dla których, to nie obowiązuje wymóg uzyskania zezwolenia, a wyłącznie zgłoszenie. Gry te jednak mogą być urządzone jedynie przez organizacje pożytku publicznego po dokonaniu ich zgłoszenia właściwemu naczelnikowi urzędu celnego, nie później niż 30 dni przed rozpoczęciem gry. Umożliwi to rzeczywiste korzystanie, wyłącznie przez organizacje pożytku publicznego, z możliwości organizowania loterii fantowych i gry bingo fantowe w celu pozyskiwania środków pieniężnych na realizację swoich celów statutowych. Tym samym zmiana przepisów ustawy zwolni organizacje pożytku publicznego z obowiązku dostarczenia wielu zbędnych i kosztowych w uzyskaniu dokumentów np. zaświadczenia o niekaralności, zaświadczenia o niezaleganiu w podatkach, ekspertyzy losów. Zmiana obowiązujących przepisów umożliwi organizacjom pożytku publicznego pozyskanie większych funduszy, a zatem przyczyni się do znacznego zwiększenia skuteczności ich dobroczynnej działalności.

Dodatkowo opisane wyżej gry, urządzone przez te organizacje nie będą musiały być nadzorowane przez osoby, które będą legitymować się stosownym świadectwem zawodowym. Wówczas podmiot urządzający grę, przedstawi jedynie oświadczenie osoby nadzorującej tą grę o znajomości przepisów ustawy, w zakresie odpowiednio loterii fantowych lub gry bingo fantowe.

Należy jednak pamiętać, że podmioty, które zorganizują ww. gry, w przypadku gdy wartość jednokrotności puli nagród przekroczy wartość kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ustawy (tj. 3.785,38 zł - w roku 2014 r.) staną się podatnikami, a zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami stawka podatku od gier w tym przypadku wynosi 10%.

Kolejną kwestią, o której winna pamiętać organizacja pożytku publicznego, organizująca loterię fantową lub gry bingo fantowe jest to, że łączna wartość puli wygranych w tych grach urządzanych w oparciu o zgłoszenia, nie może przekroczyć w ciągu roku kalendarzowego trzydziestokrotności kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ustawy o grach hazardowych. Z chwilą przekroczenia tej kwoty, instytucje te będą więc, zobowiązane z wystąpieniem do właściwego dyrektora izby celnej z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na zasadach określonych w ustawie o grach hazardowych.

Korzyścią jednak jaką wprowadza zmiana do ustawy, jest natomiast nie stosowanie do uczestników loterii promocyjnych, loterii audiotekstowych, loterii fantowych i gry bingo fantowe przepisu art. 89 ust. 1 pkt 3 ustawy o grach hazardowych, a więc kary pieniężnej, która wynosi 100 % uzyskanej wygranej.

Zmiana ustawy o grach hazardowych zwalnia organizacje pożytku publicznego z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie loterii fantowej i gry bingo fantowe, zastępując zezwolenie jedynie obowiązkiem zgłoszenia. Nowelizacja przewiduje również, aby w grach tych wartość puli wygranych nie przekraczała piętnastokrotności kwoty bazowej, a w ciągu roku kalendarzowego trzydziestokrotności kwoty bazowej.

Ustawa o zmianie ustawy o grach hazardowych została uchwalona przez Sejm na posiedzeniu 7 listopada 2014 r. Aby nowelizacja mogła wejść w życie musi jeszcze zostać podpisana przez prezydenta i opublikowana w dzienniku ustaw.

st. asp. Marcin Tarnawski
Izba Celna w Szczecinie

Służba Celna przypomina o odpowiedzialności karnej osób biorących udział w zagranicznych grach losowych lub zakładach wzajemnych

Obowiązujące zakazy

Służba Celna przypomina, że:

- zabronione jest na mocy ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych urządzenie gier hazardowych przez sieć Internet, z wyjątkiem zakładów wzajemnych, na które udzielono zezwolenia (lista legalnych podmiotów znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Finansów www.finanse.mf.gov.pl/inne-podatki/podatek-od-gier/gry-hazardowe-przez-internet),
- zakazane jest na mocy art. 107 § 2 Kodeksu karnego skarbowego pod groźbą kary grzywny albo kary pozbawienia wolności albo obu tym karom łącznie, uczestnictwo w zagranicznej grze losowej lub zagranicznym zakładzie wzajemnym.

Działania Służby Celnej

Służba Celna we współpracy z innymi organami ścigania i Prokuraturą prowadzi działania ukierunkowane na rozpoznawanie, wykrywanie, zapobieganie i zwalczanie przestępstw skarbowych przeciwko organizacji gier hazardowych, w tym nielegalnych gier hazardowych w sieci Internet. Działania te koncentrują się między innymi na:

- zwalczaniu polskojęzycznej reklamy i promocji gier hazardowych oferowanych przez podmioty zagraniczne,
- ściganiu osób czerpiących zyski z procederu pozyskiwania nowych klientów dla podmiotów zagranicznych, zwłaszcza branży bukmacherskiej,
- zapobieganiu przestępstwom skarbowym poprzez współpracę z hostingodawcami w zakresie uniemożliwienia dostępu do treści o niedozwolonej tematyce hazardowej,
- ściganiu uczestników nielegalnych gier hazardowych, m.in. gier losowych zarządzanych przez internetowe kasyna gry oraz zakładów wzajemnych oferowanych przez zagraniczne spółki bukmacherskie.

W zakresie ścigania uczestnictwa w zagranicznych grach hazardowych Służba Celna wykorzystując przysługujące jej kompetencje określone w art. 133 Kodeksu karnego skarbowego:

- uzyskała dotychczas informacje o ponad **24.000 graczy**, którzy brali udział w zagranicznych grach hazardowych, w tym 17.700 graczy, którzy uzyskali wygraną na łączną kwotę **27 mln zł**,
- wszczęła ponad **1.100 postępowań** przygotowawczych w sprawach
- o przestępstwa skarbowe uczestnictwa w zagranicznych grach hazardowych.
- kolejne postępowania będą podejmowane w pierwszej kolejności wobec osób uzyskujących najwyższe wygrane z nielegalnych gier i kontynuujących proceder.

Groźące sankcje karne

Udział w zagranicznej grze losowej lub zagranicznym zakładzie wzajemnym jest zagrożony dotkliwą karą pieniężną

albo karą pozbawienia wolności do lat 3, albo obu tym karom łącznie. Kara za udział w grach losowych lub zakładach wzajemnych, organizowanych poza granicami kraju, może na podstawie art. 107 § 2 w zw. z § 1 Kodeksu karnego skarbowego wynosić od 560 zł do 16.128.000 zł. Kara ma nie tylko stanowić dla sprawcy czynu dolegliwą konsekwencję udziału w nielegalnej grze losowej lub zakładzie wzajemnym, ale także zniechęcić go od popełniania podobnych czynów w przyszłości. Dolegliwość ta jest tym większa, że w razie osiągnięcia korzyści majątkowej sąd orzeka dodatkowo środek karny w postaci przepadku korzyści z wygranej. Ponadto sąd może orzec podanie wyroku do publicznej wiadomości.

Czynny żal

Osoba, która zorientowała się, że popełniła przestępstwo skarbowe, może skorzystać z instytucji czynnego żalu. Jego mechanizm opiera się na art. 16 § 1 Kodeksu karnego skarbowego, zgodnie z którym karze za przestępstwo albo wykroczenie skarbowe nie podlega sprawca, który po popełnieniu czynów zawiadomił o nim organ właściwy do ścigania. Jednakże należy pamiętać, że sam czyn zabroniony powinien zostać naprawiony – tzn. konieczne będzie wyrażenie zgody na przepadek wygranych. Aby można było skorzystać z instytucji czynnego żalu, spełnione muszą zostać następujące warunki:

- został zawiadomiony w formie pisemnej właściwy organ ścigania – urząd celny (dane kontaktowe znajdują się na stronie www.mf.gov.pl/sluzba-celna),
- zgłoszenie musi zawierać szczegółowe dane, dotyczące popełnionego czynu,
- nie jest prowadzone postępowanie dotyczące ujawnionego popełnienia czynu zabronionego – jeśli czynny żal zostanie złożony już po wykryciu przestępstwa, nie będzie on uwzględniony przez organy ścigania,
- wyrażenie zgody na przepadek wygranych – czynny żal chroni tylko przed ewentualną grzywną lub karą pozbawienia wolności.

Przedawnienie ścigania

Przedawnienie karalności przestępstw skarbowych polegających na uczestnictwie na terytorium RP w zagranicznych grach losowych lub zagranicznych zakładach wzajemnych ustaje dopiero z upływem 5 lat od czasu ich popełnienia.

Apel do potencjalnych uczestników zagranicznych gier hazardowych

Służba Celna apeluje do użytkowników Internetu, by korzystali wyłącznie ze stron internetowych oferujących legalne gry hazardowe, a więc należących do podmiotów, którym Minister Finansów udzielił zezwolenia na przyjmowanie zakładów wzajemnych przez Internet.

MUSZĘ
GRAM, BO ~~LUBIĘ~~

NIE DAJ SIĘ UZALEŻNIĆ
OD HAZARDU

Pomyśl, zanim stawką stanie się twoje **życie!**

CHROŃ SWOICH BLISKICH
pomóż w walce z nielegalnym hazardem

ZADZWOŃ! 800 060 000
lub wyślij e-mail na adres: powiadom-clo@mofnet.gov.pl